

e-biuletyn

HORYZONT CDR

doskonalimy kadrę doradztwa rolniczego

1/2026

Horyzonty doradztwa rolniczego

- Kupno nieruchomości rolnej bez statusu rolnika – możliwości i pułapki
- Wiejski produkt w mediach społecznościowych

Wydarzenia CDR

- Doradztwo i Nauka – transfer wiedzy i współpraca w ramach AKIS – relacja z konferencji

Nauka doradztwu

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

Informacje WPR

- Zasady prowadzenia ewidencji przychodów i rozchodów w gospodarstwie przez beneficjentów interwencji I.11 „Premie dla młodych rolników” w ramach PS WPR na lata 2023 – 2027

Dobre przykłady

- Kobięcą dłoń – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA ROLNICZEGO W BRWINOWIE

Redakcja: Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Poznaniu redakcja.horyzontcdr@cdr.gov.pl

www.cdr.gov.pl

strona główna

- Kupno nieruchomości rolnej bez statusu rolnika – możliwości i pułapki
- Wiejski produkt w mediach społecznościowych

Kupno nieruchomości rolnej bez statusu rolnika – możliwości i pułapki

Zakup nieruchomości rolnej to temat, który w ostatnich latach budzi ogromne zainteresowanie, ale też kontrowersje, zarówno wśród rolników, jak i osób spoza branży. Zgodnie z obowiązującymi przepisami Ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego (UKUR), zbycie nieruchomości rolnej obwarowane jest wieloma ograniczeniami. Najważniejszym z nich jest zasada, że pierwszeństwo w nabyciu takiej nieruchomości ma tzw. rolnik indywidualny to konstrukcja prawna wymagająca spełnienia trzech kryteriów jednocześnie: łączna powierzchnia użytków rolnych nie przekracza 300 ha, kwalifikacje rolnicze oraz osobiste prowadzenie gospodarstwa przez 5 lat, z pewnymi wyjątkami przewidzianymi w ustawie. Osoba niebędąca rolnikiem indywidualnym może nabyć taką nieruchomość na podstawie zgody Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR).

Kiedy zgoda KOWR nie jest potrzebna?

Zanim jednak przejdziemy do kwestii dotyczących wydania zgody (w niektórych przypadkach nie jest konieczna), uporządkujmy sprawy formalne związane z nabyciem nieruchomości rolnych. Co do zasady, działki o powierzchni do 0,3 ha może zakupić każdy

– przepisy UKUR nie mają tu zastosowania. Natomiast w przypadku działek o wielkości od 0,3 do 0,99 ha może je również zakupić osoba niebędąca rolnikiem indywidualnym, przy czym KOWR ma w takim przypadku prawo pierwokupu. W terminie miesiąca od daty sporządzenia przedwstępnej umowy notarialnej KOWR może złożyć oświadczenie o skorzystaniu z tego prawa.

Sprawa komplikuje się w przypadku nabycia nieruchomości rolnej o powierzchni przekraczającej 1 ha przez osobę niebędącą rolnikiem. Dodatkowo, po nowelizacji UKUR, od 5 października 2023 r. doprecyzowano, że za nieruchomości rolne będą uznawane jedynie te nieruchomości, w których powierzchnia użytków rolnych przekracza 0,3 ha. Oznacza to, że jeżeli nieru-

Zakup nieruchomości rolnej to temat, który w ostatnich latach budzi ogromne zainteresowanie, ale też kontrowersje, zarówno wśród rolników, jak i osób spoza branży.

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

strona główna

- Kupno nieruchomości rolnej bez statusu rolnika – możliwości i pułapki
- Wiejski produkt w mediach społecznościowych

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

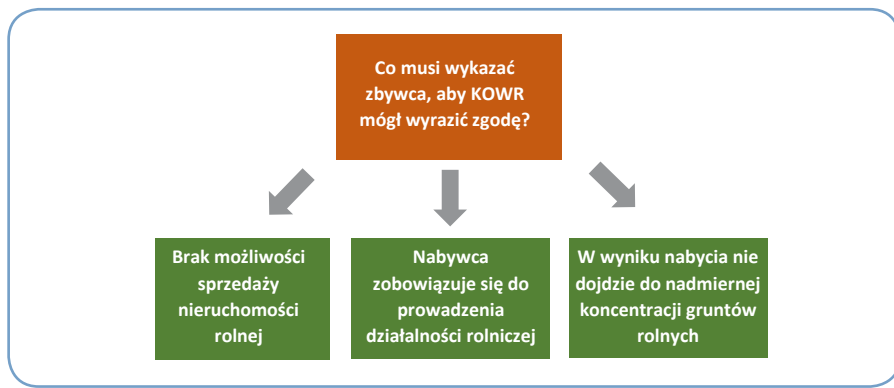
HORYZONT CDR
NR 1/2026

chomość będzie większa niż 1 ha, ale użytki rolne będą stanowiły udział mniejszy niż 0,3 ha, to taka nieruchomość będzie wyłączona ze stosowania UKUR.

W związku z powyższym obecnie czynnikiem kwalifikującym, czy nieruchomość rolna podlega przepisom UKUR, nie jest już jej ogólna powierzchnia, a jedynie powierzchnia użytków rolnych w jej granicach. Ponadto z zakresu ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego wyłączono ograniczenia dotyczące nabywania nieruchomości rolnych przez osoby bliskie zbywcy (tj. zstępny, wstępny, rodzeństwo, dziecko rodzeństwa, rodzeństwo rodziców, małżonek, osoba przysposabiająca i przysposobiona lub pasierb).

Ścieżka nr 1.

Pierwsza ścieżka, w której inicjatywa wychodzi od sprzedającego, na wniosek zbywcy nieruchomości rolnej:

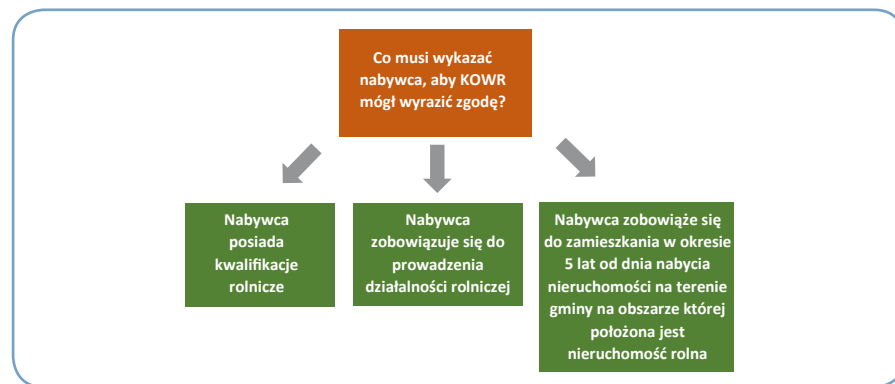

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego (UKUR).

Tak więc do nabycia nieruchomości rolnej powyżej 1 ha UR przez osobę niebędącą rolnikiem indywidualnym i osobę bliską zbywcy potrzebna jest zgoda KOWR. Zgoda zostaje wydana w postaci decyzji administracyjnej, po spełnieniu ściśle określonych wymogów formalnych. W tej sytuacji istnieją nadal dwie możliwości – ścieżki wejścia w posiadanie nieruchomości rolnej.

Ścieżka nr 2.

Druga ścieżka, w której inicjatywa wychodzi od kupującego, na wniosek nabywcy nieruchomości rolnej:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego (UKUR).

Nabycie nieruchomości przez rolników indywidualnych

W przypadku pierwszej ścieżki, oferta sprzedaży nieruchomości rolnej musi być poprzedzona jej upublicznieniem na portalu ogłoszeniowym **eRolnik.gov.pl**. Zamieszczenie ogłoszenia o sprzedaży nieruchomości rolnej na portalu jest obecnie konieczne do uzyskania zgody KOWR.

strona główna

■ Kupno nieruchomości rolnej bez statusu rolnika – możliwości i pułapki

■ Wiejski produkt w mediach społecznościowych

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Przepisy UKUR określają informacje, jakie powinno zawierać każde zamieszczone na portalu ogłoszenie o zamiarze zbycia nieruchomości rolnej. Publikując ogłoszenie, sprzedawca musi m.in. podać:

- oznaczenie sprzedawanej nieruchomości rolnej zgodnie z danymi z ewidencji gruntów i budynków, w zakresie numeru działki, nazwy obrębu, gminy, powiatu i województwa, powierzchni, klasy bonitacyjnej i rodzaju użytków rolnych oraz numeru księgi wieczystej;
- opis budynków i innych składników majątkowych;
- informację o przeznaczeniu sprzedawanej nieruchomości rolnej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- informację o sposobie zagospodarowania terenu i warunkach zabudowy;
- cenę nieruchomości rolnej;
- termin składania odpowiedzi na ogłoszenie o nieruchomości rolnej, który nie może być krótszy niż 30 dni, licząc od dnia zamieszczenia go w systemie teleinformatycznym.

Warto dodać, że dla osób, które po raz pierwszy mają do czynienia z obrotem nieruchomościami rolnymi i zamieszczaniem swoich ofert sprzedaży, na stronie eRolnik.gov.pl dostępna jest Instrukcja użytkownika dotycząca m.in. obsługi portalu, a samo zamieszczanie ogłoszeń jest bezpłatne.

Co w przypadku braku chętnych wśród rolników indywidualnych?

Przy sprzedaży nieruchomości rolnej osobie innej niż rolnik indywidualny należy wykazać, że nie było możliwości jej sprzedaży

takiemu rolnikowi. Fakt ten weryfikuje KOWR, od którego decyzji często zależy możliwość sprzedaży nieruchomości osobie niebędącej rolnikiem. Opisany warunek KOWR uznaje za spełniony, jeżeli żaden rolnik indywidualny nie złożył odpowiedzi na ogłoszenie o nieruchomości rolnej zamieszczone na portalu eRolnik.gov.pl przez sprzedającego.

Ponadto zgoda KOWR może zostać wydana na wniosek zbywcy nieruchomości, jeżeli:

- nabywca nieruchomości rolnej zobowiąże się do prowadzenia działalności rolniczej na nabywanej nieruchomości rolnej,
- w wyniku nabycia nieruchomości rolnej nie dojdzie do nadmiernej koncentracji gruntów rolnych.

Uwaga: w przypadku pierwszej ścieżki cena sprzedaży nieruchomości rolnej nie może być niższa niż 95% ceny zawartej w ogłoszeniu o zamiarze sprzedaży nieruchomości rolnej. Ograniczenie to ma zapobiec sytuacji, w której cena ofertowa celowo jest zawyżana, podczas gdy ostateczna cena transakcyjna będzie z góry w zaplanowany sposób znacznie niższa.

Nabycie nieruchomości bez portalu, ale z kwalifikacjami

W przypadku drugiej ścieżki nie jest wymagane wcześniejsze upublicznienie oferty sprzedaży na portalu eRolnik.gov.pl. To nabywca musi wykazać przed KOWR spełnienie ustawowych przesłanek, w szczególności:

- posiadanie kwalifikacji rolniczych,
- zamiar osobistego prowadzenia działalności rolniczej na nabywanej nieruchomości,

- zobowiązanie do zamieszkania przez okres co najmniej 5 lat na terenie gminy, na której położona jest nieruchomość.

KOWR bada również, czy transakcja nie doprowadzi do nadmiernej koncentracji gruntów rolnych. Ten wariant jest często wybierany przez osoby planujące faktyczne związanie się z rolnictwem i spełniające wymogi zbliżone do statusu rolnika indywidualnego, choć formalnie nim jeszcze nie są.

Na koniec warto zwrócić uwagę na dane statystyczne, które pokazują, że mimo istniejących ograniczeń zgody KOWR są wydawane. Choć KOWR dysponuje narzędziami pozwalającymi na ingerencję w obrót gruntami rolnymi, w praktyce korzysta z nich

sporadycznie. Przedstawione poniżej statystyki pozwalają ocenić, czy ryzyko przeprowadzenia tego typu transakcji ma charakter istotny, czy raczej marginalny.

Podsumowując, nabycie nieruchomości rolnej przez osoby nieposiadające statusu rolnika indywidualnego nadal jest możliwe, choć wymaga spełnienia określonych warunków przewidzianych w **Ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego**. Konieczność uzyskania zgody KOWR lub skorzystania z jednej z dopuszczalnych ścieżek nabycia może stanowić wyzwanie formalne, jednak przy właściwym przygotowaniu transakcji nie powinna skutecznie zniechęcać do zakupu siedlisk, gruntów rolnych czy nawet całych gospodarstw.

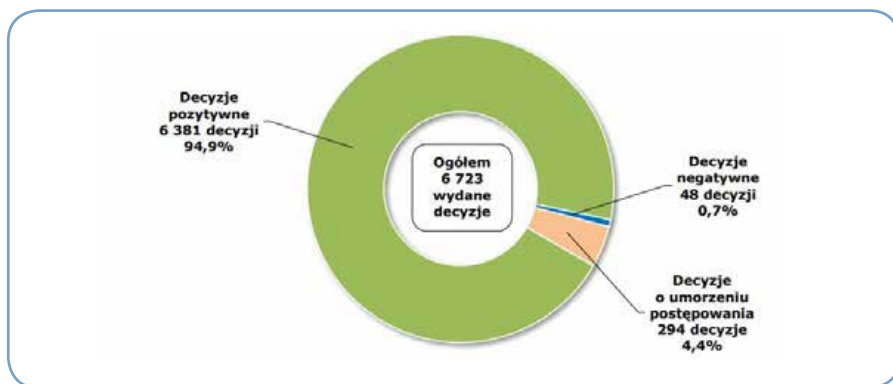
Oskar Wysocki, CDR Oddział w Poznaniu

Opracowano na podstawie:

1. Ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 423).
2. Aneta Suchoń, *Nabywanie nieruchomości rolnych w praktyce*, Poznań 2022.
3. Strona internetowa: www.erolnik.gov.pl
4. Strona internetowa: www.gov.pl/web/kowr/ukur---obrot-gruntami-rolnymi

Rysunek 1.

Decyzje administracyjne dotyczące zgody na nabycie nieruchomości rolnych wydane w 2024 r. na podstawie art. 2a ust. 4 UKUR.

Źródło: Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2024 roku, Warszawa 2025.

Wiejski produkt w mediach społecznościowych

Czym jest dzisiejszy „wiejski produkt”?

„Wiejski produkt” w dzisiejszych czasach to nie tylko artykuł wytworzony na obszarze wiejskim, ale także element kultury, tradycji i historii danego regionu. Może to być żywność ekologiczna, rękodzieło, produkty rzemieślnicze, a także usługi, takie jak agroturystyka, edukacja, opieka czy lokalne wydarzenia. Współczesny wiejski produkt często łączy w sobie autentyczność i lokalność, stając się symbolem pewnego stylu życia, bliskości natury i tradycji.

Wiele z tych produktów korzysta z tradycyjnych metod wytwarzania, takich jak domowe wędzenie, dojrzewanie serów, wypalanie i szkliwienie ceramiki czy tkanie. Współczesny „wiejski produkt” nie jest jednak wyłącznie efektem tradycyjnych technik. Coraz częściej w grę wchodzi nowoczesna technologia, ekologia, innowacyjne rozwiązania oraz większa dbałość o jakość i opakowanie. Coraz większą wagę przykładą się także do „opowieści” związanych z tymi produktami – ich pochodzenia, historii, a także związku z tradycjami i rytuałami lokalnymi, a więc całej otoczki towarzyszącej produktowi bądź usłudze.

Handel = Internet?

W dzisiejszym świecie Internet stał się głównym kanałem komunikacji i sprzedaży, także dla podmiotów wiejskich. Sieć daje dostęp do szerokiego rynku, umożliwia budowanie marki, dotarcie do szerokiej rzeszy potencjalnych klientów oraz promowanie unikalnych cech produktów w nowoczesny sposób. Dla wielu małych firm i producentów, szczególnie z obszarów wiejskich, Internet stał się niezbędnym narzędziem w rozwoju działalności gospodarczej.

Wśród narzędzi dostępnych dzięki globalnej sieci media społecznościowe stanowią kluczową platformę do interakcji z klientami. Facebook, Instagram, YouTube czy TikTok to miejsca, w których produkty i usługi zdobywają popularność nie tylko w lokalnej społeczności, ale także w szerszym, krajowym i międzynarodowym zasięgu. Dzięki umiejętnemu wykorzystaniu zdjęć, filmów czy transmisji na żywo można w ciekawy sposób zaprezentować produkt, przedstawić historię jego powstawania lub pokazać życie na wsi.

Jednym z przykładów może być sprzedaż lokalnych produktów spożywczych, takich jak miody, sery czy warzywa. Za pomocą mediów społecznościowych producenci mogą dotrzeć do klientów zainteresowanych zdrową, ekologiczną żywnością, a jednocześnie ceniących bezpośredni kontakt z osobami wytwarzającymi te produkty. Internet stworzył ramy działania „na odległość”, a media społecznościowe pozwalają na budowanie bliższych relacji z klientami, opartych na zaufaniu – kluczowym czynnikiem

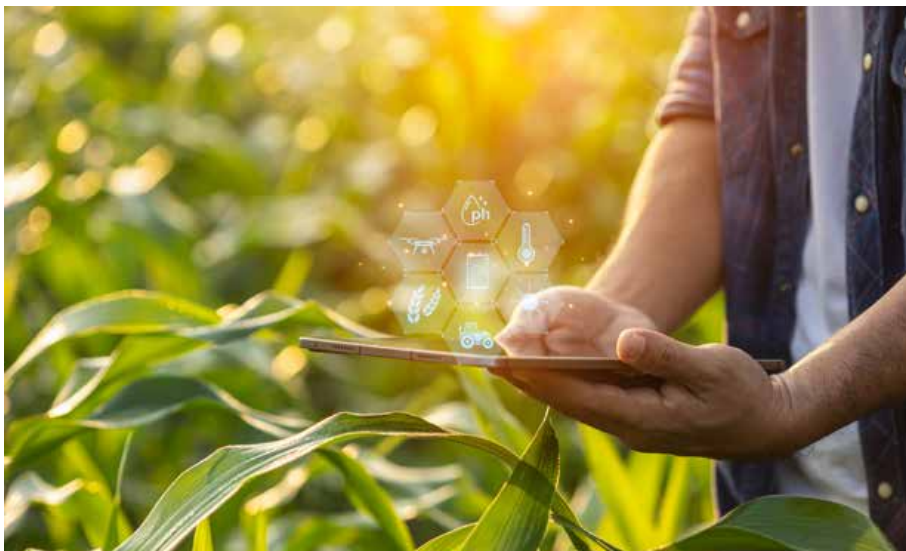
■ Kupno nieruchomości rolnej bez statusu rolnika – możliwości i pułapki

■ Wiejski produkt w mediach społecznościowych

w procesie sprzedaży. W dobie życia „na odległość” można zatem powiedzieć, że platformy społecznościowe w dużym stopniu zastępują bezpośredni kontakt klienta ze sprzedawcą, który jeszcze niedawno wydawał się elementem niezbędnym do funkcjonowania handlu.

Na ile podmioty z obszarów wiejskich wykorzystują media społecznościowe do sprzedaży?

Zdecydowana większość małych i średnich przedsiębiorstw działających na obszarach wiejskich dostrzega potencjał mediów społecznościowych w sprzedaży swoich produktów. Choć nie wszystkie gospodarstwa rolne, warsztaty rękodzielnicze czy

Wykorzystanie mediów społecznościowych przez dany podmiot zależy od wielu czynników, takich jak wielkość przedsiębiorstwa i skala jego działania, branża, dostęp do zasobów, poziom cyfryzacji w danym regionie, a także wiedza i kompetencje właścicieli.

sklepy korzystają z Internetu w pełni profesjonalnie, z roku na rok widoczny jest wzrost liczby firm inwestujących w obecność w sieci.

Wykorzystanie mediów społecznościowych przez dany podmiot zależy od wielu czynników, takich jak wielkość przedsiębiorstwa i skala jego działania, branża, dostęp do zasobów, poziom cyfryzacji w danym regionie, a także wiedza i kompetencje właścicieli. Większość podmiotów koncentruje się na Facebooku i Instagramie, gdzie stosunkowo łatwo można tworzyć wizualne treści promujące wyroby, organizować konkursy czy inne interaktywne działania. Media społecznościowe umożliwiają szybkie nawiązywanie kontaktu z potencjalnymi klientami oraz udzielanie odpowiedzi w czasie rzeczywistym, co zwiększa zaufanie i lojalność konsumentów.

Niektóre gospodarstwa rolne, zwłaszcza te prowadzące sprzedaż bezpośrednią, korzystają także z platform takich jak: Allegro, OLX czy Etsy, aby dotrzeć do szerszego grona odbiorców. Równocześnie rośnie liczba podmiotów zajmujących się agroturystyką, które prowadzą profile na Instagramie lub Facebooku, publikując zdjęcia i filmy z życia na wsi i przyciągając turystów poszukujących autentycznych doświadczeń w kontakcie z naturą, rolnictwem lub rękodziełem.

Pomimo rosnącej świadomości i chęci rozwoju nie wszystkie podmioty wiejskie potrafią jednak efektywnie wykorzystywać media społecznościowe. Często brakuje im odpowiednich umiejętności cyfrowych, a także środków finansowych na promocję

■ Kupno nieruchomości rolnej bez statusu rolnika – możliwości i pułapki

■ Wiejski produkt w mediach społecznościowych

i prowadzenie profesjonalnych kampanii reklamowych. Pojawiają się również trudności w przełamaniu lokalnego charakteru działalności i dostosowaniu oferty do oczekiwań szerszego rynku. Bariery te mają niekiedy charakter mentalny i wynikają z braku zaufania do nowych form sprzedaży.

Produkty wiejskie obecne w mediach społecznościowych – przykłady

Dzięki dynamicznemu rozwojowi mediów społecznościowych produkty wiejskie zyskały znaczną popularność. Kilka kategorii produktów pochodzących z obszarów wiejskich wręcz zdominowało Instagram, Facebook czy TikTok. Jedną z najczęściej promowanych grup są produkty spożywcze – miody, sery, wędliny, dżemy, owoce oraz warzywa ekologiczne. Artykuły te cieszą się dużym zainteresowaniem konsumentów poszukujących zdrowej i naturalnej żywności.

Klasycznym przykładem są producenci miodów. Pszczelarze budują dziś swoje marki za pomocą zdjęć uli, relacji z codziennego życia pszczół oraz prezentacji całego procesu produkcji. Produkty takie jak miody wielokwiatowe czy sery z mleka koziego mają grono wiernych odbiorców, którzy śledzą profile producentów, obserwują życie w gospodarstwie i regularnie składają zamówienia. Wykreowane w ten sposób marki stają się synonimem jakości w mediach społecznościowych.

Inną popularną kategorią są wyroby tradycyjne i rękodzielnicze, takie jak ręcznie robione tkaniny, ceramika czy drewniane akcesoria.

Wiele firm z obszarów wiejskich wykorzystuje Instagram do prezentacji swoich prac. Dzięki zdjęciom, krótkim filmom czy transmisjom na żywo możliwe jest pokazanie całego procesu twórczego, co wzmacnia więź pomiędzy producentem a klientem.

Agroturystyka i turystyka wiejska stanowią kolejny segment odnoszący sukces w mediach społecznościowych. Właściele gospodarstw agroturystycznych regularnie publikują treści ukazujące codzienne życie na wsi – zbiory plonów, kontakt ze zwierzętami czy walory przyrodnicze. Autentyczne obrazy przyciągają turystów szukających wypoczynku z dala od miejskiego zgiełku. Gospodarstwa wykorzystują różnorodne narzędzia marketingowe, organizują konkursy i angażują użytkowników w interakcje, co sprzyja budowaniu trwałych relacji. Również Zagrody Edukacyjne aktywnie prezentują fragmenty warsztatów i zajęć, docierając do nowych grup odbiorców.

Bazarki produktu lokalnego, sieci sprzedażowe i produkty sieciowe

Bazarki, kiermasze i lokalne jarmarki wciąż stanowią popularną inicjatywę wspierającą sprzedaż lokalnych produktów rolnych i rękodzielniczych. W wydarzeniach tych uczestniczą producenci z różnych regionów, oferując swoje wyroby bezpośrednio konsumentom. Celem takich inicjatyw jest promocja produktów regionalnych oraz edukacja rolników i przedsiębiorców w zakresie marketingu i sprzedaży. Mogą one okazać się szczególnie skuteczne w regionach, gdzie brakuje sklepów z produktami lokalnymi lub gdzie wytwórcy nie mają dostępu do szerokiej dystrybucji.

strona główna

- Kupno nieruchomości rolnej bez statusu rolnika – możliwości i pułapki
- Wiejski produkt w mediach społecznościowych

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Bazarki są także okazją do osobistego kontaktu z klientami, co sprzyja budowaniu zaufania i umożliwia wymianę doświadczeń między producentami a konsumentami. Skuteczność sprzedaży na jarmarkach zależy jednak od wielu czynników, takich jak dobra organizacja, odpowiednie zaplecze marketingowe, zróżnicowana oferta czy skuteczna promocja wydarzenia. Kluczową rolę odgrywa tu przekaz informacyjny realizowany zarówno w mediach tradycyjnych, jak i społecznościowych.

Współczesny konsument oczekuje informacji z wyprzedzeniem i pochodzących ze sprawdzonych źródeł. Organizatorzy wydarzeń – często samorządy, Ośrodki Doradztwa Rolniczego czy Lokalne Grupy Działania – muszą więc dbać o aktywną i wiarygodną obecność w Internecie. Niektóre jarmarki stają się markami regionalnymi, przyciągając tysiące odbiorców i wspierając drobnych przedsiębiorców, którzy nie posiadają własnych doświadczeń w promocji internetowej. Warto dodać, że sprzedaż bazarowa doczekała się także swoich odpowiedników online, takich jak e-bazarki organizowane przez ODR-y.

Bazarki i jarmarki wspierają również rynki, na których współpraca pomiędzy producentami jest ograniczona. Rozwinięte formy współpracy przyjmują postać sieci sprzedażowych oraz produktów sieciowych, które zazwyczaj dysponują własnym pakietem narzędzi internetowych, w tym profilami w mediach społecznościowych powiązanymi ze sklepami internetowymi.

Dzięki dynamicznemu rozwojowi mediów społecznościowych produkty wiejskie zyskały znaczną popularność, a współczesny konsument oczekuje informacji z wyprzedzeniem i pochodzących ze sprawdzonych źródeł.

Mix „Internet i sprzedaż tradycyjna” – czy to dobra droga?

Połączenie tradycyjnej sprzedaży z internetową promocją i sprzedażą online staje się coraz popularniejszym modelem funkcjonowania firm z obszarów wiejskich. Tradycyjne kanały sprzedaży, takie jak sklepy lokalne, targi, festyny czy bazarki, nadal pełnią istotną rolę, jednak w zestawieniu z Internetem znacząco zwiększają zasięg i efektywność działań sprzedażowych.

Internet umożliwia dotarcie do klientów, którzy nie mieliby szansy skorzystać z oferty w tradycyjny sposób, na przykład mieszkańców dużych miast lub osób przebywających za granicą. Z kolei sprzedaż bezpośrednia zapewnia osobisty kontakt, budowanie zaufania oraz lojalności klientów. Przykładem skutecznego

strona główna

■ Kupno nieruchomości
rolnej bez statusu
rolnika – możliwości
i pułapki

■ Wiejski produkt
w mediach
społecznościowych

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

połączenia obu form może być sklep internetowy z produktami regionalnymi, który jednocześnie prowadzi sprzedaż stacjonarną i uczestniczy w lokalnych jarmarkach. Klienci zyskują wówczas możliwość obejrzenia produktów „na żywo”, a także poznania historii ich powstawania na odległość.

Taki model sprzedaży daje przedsiębiorcom większą elastyczność i odporność na zmiany rynkowe. W sytuacjach kryzysowych, takich jak lockdown czy wzrost kosztów transportu, możliwe jest skoncentrowanie się na sprzedaży online. W sprzyjających warunkach, na przykład w sezonie turystycznym, większe znaczenie może mieć sprzedaż bezpośrednia w gospodarstwie lub na stoiskach. Dywersyfikacja kanałów sprzedaży zwiększa stabilność finansową i ułatwia zarządzanie działalnością.

Poszukiwanie własnych kanałów sprzedaży

Dla wielu producentów wiejskich kluczowym wyzwaniem pozostaje znalezienie skutecznych i rentownych kanałów sprzedaży. Przedsiębiorcy poszukują rozwiązań najlepiej dopasowanych do charakteru produktu, skali produkcji, grupy docelowej oraz własnych możliwości organizacyjnych.

Często pierwszym krokiem jest sprzedaż bezpośrednia poprzez własne strony internetowe lub platformy e-commerce, takie jak Allegro, Etsy czy OLX. Rozwiązania te pozwalają ograniczyć rolę pośredników, utrzymać wyższe marże i korzystać z zaplecza logistycznego oraz organizacyjnego dużych platform. Media społecznościowe, zwłaszcza Facebook i Instagram, umożliwiają

natomiast prowadzenie sprzedaży z wykorzystaniem wbudowanych modułów sklepów internetowych.

Dla części podmiotów korzystnym kierunkiem rozwoju jest współpraca z sieciami handlowymi lub platformami oferującymi produkty regionalne i ekologiczne. Zapewniają one większy zasięg i rozpoznawalność, jednak wiążą się z niższymi marżami oraz koniecznością spełniania określonych standardów jakościowych. Wraz z wejściem do dużych sieci produkt często traci część swojej lokalności i wyjątkowego charakteru.

Kluczem do sukcesu pozostaje świadome budowanie i rozwijanie własnych kanałów sprzedaży, opartych na analizie rynku, potrzeb klientów i dostępnych narzędzi marketingowych. Media społecznościowe oferują szeroki wachlarz możliwości, z których należy wybierać te najlepiej dopasowane do konkretnego produktu lub usługi.

Co najtrudniej sprzedać w Internecie w przypadku produktu wiejskiego?

Nie wszystkie produkty wiejskie sprzedają się w Internecie równie łatwo. Największe trudności dotyczą tych, które wymagają bezpośredniego kontaktu, degustacji lub osobistej oceny jakości. Do tej grupy należą świeże warzywa i owoce, które szybko tracą świeżość w transporcie, a także produkty o krótkim terminie przydatności, takie jak świeże sery czy wyroby wędliniarские. Ich sprzedaż online wymaga specjalistycznego pakowania i rozwiązań logistycznych, na przykład transportu chłodniczego.

strona główna

- Kupno nieruchomości rolnej bez statusu rolnika – możliwości i pułapki
- Wiejski produkt w mediach społecznościowych

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Problematyczne bywa również oferowanie produktów o dużych gabarytach lub wysokiej wartości, takich jak meble drewniane, ręcznie wykonane dekoracje czy maszyny. Klienci często chcą zobaczyć je osobiście, dotknąć i uzyskać szczegółowe informacje techniczne. W takich przypadkach media społecznościowe pełnią głównie funkcję prezentacyjną i komunikacyjną, a finalizacja sprzedaży odbywa się innymi kanałami.

Trudności pojawiają się także w przypadku produktów bez wyraźnej marki. Brak opinii, profesjonalnych zdjęć czy spójnej historii sprawia, że konsumenci są ostrożni, zwłaszcza w obszarze

Coraz większe znaczenie mają także lokalni mikroinfluencerzy promujący produkty regionalne w obrębie swoich społeczności. Współpraca z nimi jest zazwyczaj tańsza, bardziej autentyczna i skuteczniej trafia do odbiorców ceniących lokalność.

żywności. Budowanie marki wymaga czasu i konsekwencji. Media społecznościowe są przestrzenią szybkiej reakcji klientów, również w sytuacjach niezadowolenia. Zaufanie zdobywa się stopniowo, a traci bardzo szybko, dlatego planowanie działań promocyjnych powinno być przemyślane i ostrożne.

Handel poprzez media społecznościowe jako łącznik wsi z miastem

Media społecznościowe pełnią dziś istotną rolę jako łącznik pomiędzy wsią a miastem. Umożliwiają mieszkańcom miast kontakt z produktami lokalnymi, które często nie są dostępne w tradycyjnych sklepach. Dzięki platformom takim jak Facebook, Instagram czy TikTok konsumenci mogą poznać producentów, ich codzienną pracę, sposób wytwarzania produktów oraz wartości stojące za działalnością.

W mediach społecznościowych tworzy się nowa forma relacji producent–konsument. Klient przestaje być anonimowy – komentuje, zadaje pytania, uczestniczy w transmisjach na żywo i ankietach. Producent natomiast może opowiadać o tradycjach, ekologii, więzi z naturą i codziennym życiu na gospodarstwie. Buduje to zaufanie, poczucie wspólnoty oraz autentyczności, a jednocześnie pozwala na zakupy niezależne od czasu i miejsca.

Produkty wiejskie kojarzą się konsumentom miejskim z naturalnością, świeżością i zdrowiem. Media społecznościowe pozwalają przełamać dystans geograficzny i umożliwiają powrót do tradycji w nowoczesnym, cyfrowym wydaniu. Wieś zyskuje

nową formę obecności w kulturze miejskiej, a produkty lokalne stają się częścią codzienności mieszkańców dużych aglomeracji.

Handlowe trendy i nowinki w mediach społecznościowych

Media społecznościowe zmieniają się dynamicznie, a producenci wiejscy, którzy potrafią wykorzystać aktualne trendy, zyskują realną szansę na zwiększenie widoczności i sprzedaży. Jednym z nich jest live commerce, czyli sprzedaż na żywo, polegająca na prowadzeniu transmisji prezentujących produkty, odpowiadaniu na pytania i przyjmowaniu zamówień w czasie rzeczywistym.

Dużą popularnością cieszą się również krótkie formy wideo, takie jak rolki na Instagramie i TikToku. Algorytmy tych platform promują naturalne i autentyczne treści pokazujące procesy produkcji, pracę w gospodarstwie czy kulisy życia na wsi. Krótkie filmy przedstawiające na przykład poranny zbiór owoców lub wypiek chleba mogą osiągać bardzo duże zasięgi w krótkim czasie.

Coraz większe znaczenie mają także lokalni mikroinfluencerzy promujący produkty regionalne w obrębie swoich społeczności. Współpraca z nimi jest zazwyczaj tańsza, bardziej autentyczna i skuteczniej trafia do odbiorców ceniących lokalność. Równolegle rozwija się automatyzacja sprzedaży – chatboty, szybkie płatności, moduły sklepowe czy systemy rezerwacji, które usprawniają obsługę klienta i umożliwiają skalowanie sprzedaży.

Coraz większą rolę odgrywa również storytelling oraz budowanie marki osobistej producenta. Opowieści o rodzinnej tradycji, historii gospodarstwa i codziennych wyzwaniach stają się

kluczowym elementem komunikacji, odpowiadając na rosnące zapotrzebowanie na autentyczność i transparentność.

Wiejski produkt jest dziś synonimem autentyczności, jakości i lokalności. Media społecznościowe stały się skutecznym narzędziem jego promocji i sprzedaży, otwierając przed małymi producentami nowe możliwości rozwoju. Skuteczne wykorzystanie tych narzędzi wymaga jednak wiedzy, konsekwencji i odpowiednich zasobów. Mimo istniejących barier trend cyfryzacji sprzedaży na obszarach wiejskich będzie się umacniał. Producent, chcąc utrzymać kontakt z nowoczesnym klientem, musi na bieżąco dostosowywać narzędzia komunikacji do zmieniającego się otoczenia. W przypadku produktów lokalnych oznacza to konieczność stałego monitorowania nowych rozwiązań, ponieważ zatrzymanie się w rozwoju prowadzi do stopniowego regresu.

Grzegorz Cetner, CDR Oddział w Poznaniu

strona główna

■ Doradztwo i Nauka – transfer wiedzy i współpraca w ramach AKIS – relacja z konferencji

Doradztwo i Nauka – transfer wiedzy i współpraca w ramach AKIS

PS WPR
2023-2027

Krajowa Sieć
Obszarów
Wiejskich+

Dofinansowane przez
Unię Europejską

10 grudnia 2025 r. w Auli Kryształowej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie odbyła się ogólnopolska konferencja pt. „Doradztwo i Nauka – wzmocnienie transferu wiedzy i współpraca w ramach AKIS”. Konferencja została zorganizowana przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz Wydział Rolnictwa i Ekologii SGGW w ramach operacji Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich+, dofinansowanej ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027.

Patronat Honorowy nad Wydarzeniem objęli **Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Stefan Krajewski** oraz **JM Rektor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego prof. dr hab. Michał Jerzy Zasada**.

Konferencja zgromadziła w Auli Kryształowej oraz w transmisji na żywo (online) przedstawicieli świata nauki z uczelni i instytutów badawczych, doradztwa rolniczego, szkół rolniczych, administracji okołorolniczej oraz rolników i przedstawicieli

organizacji i fundacji działających na rzecz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich.

Uroczystego otwarcia Konferencji wspólnie dokonali **Adam Nowak, podsekretarz stanu w MRiRW**, oraz **prof. dr hab. Marcin Gołębiowski, prorektor ds. rozwoju SGGW**. Pan Minister podkreślił, że Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wspiera wszelkie działania na rzecz integracji i współpracy instytucjonalnej środowiska doradczego, naukowego i edukacyjnego oraz praktyków. Tylko dzięki ścisłej, partnerskiej współpracy możliwe jest tworzenie i funkcjonowanie systemu wiedzy

Uroczystego otwarcia Konferencji wspólnie dokonali Adam Nowak, podsekretarz stanu w MRiRW, oraz prof. dr hab. Marcin Gołębiowski, prorektor ds. rozwoju SGGW.

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

W tematykę Konferencji wprowadzenia dokonali Marcin Oszańca, dyrektor Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz dr hab. Irena Suwara, prof. SGGW, dziekan Wydziału Rolnictwa i Ekologii, którzy omówili główne cele oraz rolę AKIS w rozwoju rolnictwa.

i innowacji odpowiadającego na współczesne zmiany i potrzeby rolnictwa, obszarów wiejskich, rynków rolnych i rybołówstwa. Pan Minister dodał również, że do utrzymania obecnego poziomu działań i realizacji przyszłych programów wspierających innowacje, modernizację i rozwój obszarów wiejskich niezbędne są stabilne źródła finansowania, dlatego Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zabiega o zapewnienie odpowiedniego miejsca systemu AKIS również w wieloletnich ramach finansowych po 2027 r.

Pan Profesor Marcin Gołębiowski, witając uczestników Konferencji, wyraził swoje zadowolenie, że odbywa się ona właśnie

w gmachu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. To miejsce połączyło wszystkie jednostki działające na rzecz AKIS, które mają konkretnie przypisane zadania w tym Systemie, tworząc ważne jego filary – podkreślił.

W tematykę Konferencji wprowadzenia dokonali **Marcin Oszańca, dyrektor Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie**, oraz **dr hab. Irena Suwara, prof. SGGW, dziekan Wydziału Rolnictwa i Ekologii**, którzy omówili główne jej cele oraz rolę AKIS w rozwoju rolnictwa. Dyrektor Marcin Oszańca zwrócił uwagę na ogromną rolę publicznego doradztwa rolniczego w Polsce w transferze wiedzy i innowacji z nauki do praktyki rolniczej. Z kolei Pani prof. Irena Suwara podkreśliła rolę uczelni w tym procesie. Uczelnie rolnicze nie są jedynie instytucją edukacyjną, ale pełnią też ważną rolę jako centra wiedzy, inkubatory innowacji i coraz częściej są także partnerem dla doradztwa i rolników w terenie – powiedziała.

W dalszej części sesji plenarnej głos zabrał dr inż. Bogdan Pomianek, radca generalny w MRiRW, który przedstawił znaczenie nauki i doradztwa rolniczego w rozwoju i upowszechnianiu innowacji w rolnictwie w kontekście nowych wyzwań dla Wspólnej Polityki Rolnej po 2027 roku. Prof. dr hab. Marcin Gołębiowski zaprezentował projekty badawczo-rozwojowe na rzecz rolnictwa cyfrowego, realizowane na SGGW.

Kolejne wystąpienie dotyczyło doświadczeń z wdrażania systemu AKIS w Polsce i Unii Europejskiej, które zaprezentowała Ewa Grodzka, naczelnik w Departamencie Transferu i Spraw

strona główna

■ Doradztwo i Nauka –
transfer wiedzy
i współpraca w ramach
AKIS – relacja z konfe-
rencji

Społecznych MRiRW. O wsparciu innowacyjnych rozwiązań i technologii w rolnictwie w ramach programu Horyzont Europa mówił dr hab. Jerzy Kozyra, prof. IUNG-PIB w Puławach. Z kolei dr inż. Anna Parzonko z Instytutu Ekonomii i Finansów SGGW zaprezentowała najnowsze wyniki badań przeprowadzone w ośrodkach doradztwa rolniczego na temat przygotowania metodycznego doradców rolniczych oraz ich potrzeb w kontekście nowych zadań i wyzwań w rolnictwie.

Podczas Konferencji rozmawiano również o roli szkół rolniczych w systemie AKIS i wyzwaniach stojących przed szkolnictwem branżowym. W tym obszarze prelekcję wygłosiła Monika Lewandowska, zastępca dyrektora Departamentu Oświaty Rolniczej MRiRW. Absolwent szkoły rolniczej musi być wyposażony w odpowiednią wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia nowoczesnego gospodarstwa – powiedziała Pani Dyrektor.

Dobre praktyki współpracy doradztwa, nauki i edukacji rolniczej zaprezentował dr inż. Aleksander Bomberski, kierownik Działu Innowacji w Rolnictwie CDR w Brwinowie. Istotną rolę w budowaniu współpracy instytucjonalnej w ramach AKIS odgrywa Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich (obecnie KSOW+), która jest silnym ogólnopolskim centrum dla inicjatyw rolniczych. KSOW+ spina w jedną całość gminy, Lokalne Grupy Działania, Ośrodki Doradztwa Rolniczego, organizacje pozarządowe, szkoły, firmy i rolników. Dzięki temu lokalne pomysły nie „giną w szufladzie”, ale mają szansę przebić się na poziom regionalny i krajowy – zaznaczył dr Bomberski.

Podczas Konferencji rozmawiano również o roli szkół rolniczych w systemie AKIS i wyzwaniach stojących przed szkolnictwem branżowym.

Innym przykładem sieciowania i współpracy pomiędzy doradztwem, nauką i praktyką jest Krajowa Sieć Gospodarstw Demonstracyjnych (KSGD) oraz Sieć na rzecz Innowacji w Rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR). Gospodarstwa demonstracyjne stały się ważnym miejscem spotkań rolników z doradcami, naukowcami, szkołami rolniczymi i przedstawicielami firm okołorolniczych. KSGD pozwala pokazywać dobre praktyki w różnych regionach Polski, w zróżnicowanych warunkach klimatyczno-glebowych i środowiskowych, dzięki temu rolnik widzi rozwiązania adekwatne do własnej sytuacji. Z kolei SIR gromadzi

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

strona główna

■ Doradztwo i Nauka –
transfer wiedzy
i współpraca w ramach
AKIS – relacja z konfe-
rencji

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

doświadczenia, dokumentuje wyniki, buduje relacje między instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich. Dzięki temu efekty nie znikają po zrealizowaniu jednego projektu, ale stają się bazą dla kolejnych inicjatyw i polityk.

Zwieńczeniem Konferencji był panel dyskusyjny na temat „Cyfryzacja i innowacje jako kluczowe elementy systemu AKIS w rolnictwie”, moderowany przez dr inż. Leszka Sieczko z Instytutu Rolnictwa SGGW. W dyskusji udział wzięli przedstawiciele nauki, doradztwa, oświaty oraz administracji i praktyki rolniczej, tj. dr inż. Kinga Noras z Instytutu Rolnictwa SGGW, Marcin Adamczyk, dyrektor Oddziału CDR w Warszawie, dr hab. Andrzej Borusiewicz, zastępca prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Stanisław Kosmowski, dyrektor Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Zduńskiej Dąbrowie, Marcin Gryn, rolnik, przedstawiciel Polskiego Związku Producentów Roślin Zbożowych, oraz Łukasz Czech, rolnik, prezes firmy doradczej AgroWe.

Prelegenci jednomyślnie zaznaczyli, że cyfryzacja jest ogromną szansą dla współczesnego rolnictwa, ale jej wykorzystanie należy rozpocząć już od wczesnego etapu kształcenia młodzieży w szkołach, w tym w szkołach rolniczych, a następnie kontynuować na uczelniach o kierunkach rolniczych, tak aby odpowiednio przygotować przyszłych rolników, pracowników doradztwa rolniczego i administracji okorolniczej do pracy z innowacyjnymi narzędziami cyfryzacyjnymi. Konieczna jest w tym obszarze nie tylko szeroka współpraca wszystkich partnerów AKIS, ale również

stałe źródło finansowania tych przedsięwzięć. Cyfryzacja jest też szansą na efektywniejsze wykorzystanie środków finansowych w ramach WPR.

Konferencja zakończyła się podsumowaniem, które zaprezentowali prof. dr hab. Marcin Gołębiowski, prorektor ds. rozwoju SGGW, oraz Marcin Oszańca, dyrektor CDR w Brwinowie. Wnioski i rekomendacje z Konferencji będą stanowić podstawę do wyznaczenia kierunków dalszej współpracy pomiędzy doradztwem rolniczym, nauką i edukacją rolniczą, jako kluczowymi partnerami krajowego systemu wiedzy i innowacji w rolnictwie.

Całość Konferencji można obejrzeć na YouTube.

https://youtube.com/live/fyRC10Uje2s?is=WgRy2Ilkx_3NXptO

dr inż. Małgorzata Sztoldman, CDR w Brwinowie

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji

Integrowana Produkcja pszenicy to podejście do produkcji rolniczej, które ma na celu zminimalizowanie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko naturalne oraz zwiększenie efektywności produkcji. Polega na wykorzystaniu zrównoważonych praktyk rolniczych, takich jak ograniczona ilość stosowanych pestycydów i nawozów, ochrona różnorodności biologicznej oraz promowanie zdrowia gleby.

Od 2004 roku, na mocy art. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin, istnieje możliwość dobrowolnego uczestniczenia w systemie Integrowanej Produkcji (IP), którego nadzór znajduje się w kompetencjach Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

W przypadku pszenicy integrowana produkcja ma szczególne znaczenie ze względu na jej szerokie zastosowanie w różnych dziedzinach życia – od produkcji żywności po pasze dla zwierząt. Dlatego istotne jest zapewnienie wysokiej jakości uprawy pszenicy przy jednoczesnym stosowaniu metod przyjaznych dla środowiska. W ramach integrowanej produkcji pszenicy stosuje się działania mające na celu minimalizowanie strat produkcji, takie

jak monitorowanie stanu uprawy, reagowanie na zmiany środowiskowe oraz ochrona roślin przed chorobami i szkodnikami. Produkcja ta opiera się na zasadach zrównoważonego rozwoju, co oznacza dążenie do równowagi pomiędzy produkcją żywności a zachowaniem środowiska naturalnego.

Dobór stanowiska

Warunki klimatyczne Polski pozwalają na uprawę pszenicy ozimej w całym kraju. Część odmian wykazuje przydatność do uprawy we wszystkich rejonach Polski, inne natomiast mogą stwarzać ryzyko uprawy na określonych obszarach. Spośród zbóż ozimych pszenica ma największe wymagania glebowe. Wynika to ze stosunkowo płytko sięgającego i słabo rozwiniętego systemu korzeniowego – w warstwie gleby 0–20 cm znajduje się około 86% jego masy. Płytki system korzeniowy ogranicza możliwość pobierania wody i składników pokarmowych z głębszych warstw gleby.

Pszenicę jarą należy uprawiać na glebach żyznych, zwięzłych, zaliczanych do kompleksu pszennego bardzo dobrego, pszennego dobrego lub na glebach średnich (kompleks żytni bardzo dobry, pszenno-wadliwy, a ostatecznie żytni dobry), pod warunkiem zastosowania dobrego przedplonu.

Przedplon

Dla pszenicy w systemie Integrowanej Produkcji dobrym przedplonem są rośliny o średniej i wysokiej wartości przedplonowej,

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

takie jak rzepak ozimy, soja, bobik czy rośliny okopowe. Należy unikać monokultury zbóż, stosując prawidłowy płodozmian, obejmujący również ziemniaki czy buraki. Bardzo dobrym przedplonem są także rośliny bobowate. Ich wartość polega na wzbogacaniu gleby w azot dzięki współżyciu z bakteriami wiążącymi azot atmosferyczny oraz na pozostawianiu dużej ilości resztek poźniwnych.

Bobowate drobnonasienne i ich mieszanki z trawami, takie jak koniczyna i lucerna, są dobrymi przedplonami tylko wtedy, gdy nie są silnie zachwaszczone i dały wysoki plon. Najgorszymi przedplonami dla pszenicy ozimej są rośliny zbożowe, z wyjątkiem owsa. Roślin zbożowych, z wyjątkiem owsa, nie można w systemie IP stosować jako przedplonu.

W przypadku pszenicy jarej wskazanymi przedplonami są rośliny okopowe (burak, ziemniak) oraz rośliny oleiste i bobowate grubonasienne. Nie należy jej uprawiać po zbożach (z wyjątkiem owsa). Średnią wartość przedplonową dla tej formy pszenicy ma kukurydza. Również w tym przypadku roślin zbożowych, z wyjątkiem owsa, nie można stosować w systemie IP jako przedplonu.

Dobór odmian

Właściwy dobór odmian jest jednym z najważniejszych czynników plonotwórczych. W integrowanej uprawie pszenicy w pierwszej kolejności zaleca się korzystanie z odmian szeroko przebadanych, wpisanych do Krajowego Rejestru, oraz wybór odmian o zwiększonej odporności lub tolerancji na co najmniej jednego sprawcę chorób.

Stosowanie kwalifikowanego materiału siewnego jest istotnym elementem agrotechniki. Materiał ten podlega urzędowej kontroli wytwarzania i ocenie, a do obrotu trafiają nasiona o ściśle określonych parametrach jakościowych, odpowiednio przygotowane, zaprawione, zapakowane, oznakowane i prawidłowo przechowywane. Nasiona kwalifikowane zapewniają tożsamość odmianową oraz ujawnianie się cech charakterystycznych danej odmiany, w tym odporności na określone patogeny. Gwarantują także wysoką zdolność i energię kiełkowania, co sprzyja szybkim i wyrównanym wschodom.

Uprawa roli

Podstawowym celem uprawy roli jest uzyskanie wysokiej sprawności gleby, korzystnych stosunków wodno-powietrznych oraz ograniczenie zachwaszczenia. Uprawa powinna stwarzać warunki do szybkich i równomiernych wschodów oraz sprzyjać kiełkowaniu chwastów i ich niszczeniu zabiegami agrotechnicznymi.

W uprawie pszenicy ozimej coraz częściej, ze względów ekonomicznych i organizacyjnych, tradycyjną podorywkę zastępuje się agregatami uprawowymi opartymi na kultywatorach o łapach sztywnych. Do ich zalet należą mniejsze zużycie paliwa, większa wydajność pracy oraz lepsze wymieszanie z glebą ścierni i rozdrobnionej słomy. Coraz więcej producentów stosuje także systemy uprawy bezorkowej. Wymagają one jednak większej dbałości o zarządzanie materią organiczną, zwalczanie chwastów oraz wapnowanie.

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Istotnym elementem jest prawidłowo wykonana uprawa poźniwna, uzależniona od ilości resztek poźniwnych. Słomę należy dobrze rozdrobnić i równomiernie rozprowadzić na polu. W takich warunkach wystarczające jest zastosowanie brony talerzowej lub agregatów talerzowych z wałem doprawiającym. Alternatywą jest użycie kultywatora ścierniskowego (grubera).

Siew

Pszenica ozima należy do roślin dnia długiego, dlatego termin siewu jest ściśle związany z długością dnia. Opóźnienie siewu powoduje spowolnienie wschodów i rozwoju roślin w wyniku obniżenia temperatury. Rośliny z siewów późnych nie osiągają fazy krzewienia jesienią, a okres wschody–krzewienie wydłuża się do wiosny. Spadek plonu ziarna przy opóźnieniu siewu wynika ze słabszego krzewienia, mniejszej obsady kłosów oraz mniejszej liczby i masy ziaren.

Nawożenie pszenicy

Wysokie plony pszenicy można uzyskać przy odpowiednim zaopatrzeniu roślin w składniki pokarmowe. W technologii zintegrowanej należy uwzględniać wszystkie źródła składników – glebę, przedplon, nawozy mineralne i organiczne. Dlatego co maksymalnie cztery lata niezbędne jest wykonywanie analiz gleby. Na podstawie znajomości ilości składników wynoszonych z plonem oraz zasobności gleby można określić rzeczywiste potrzeby nawozowe roślin.

Regulacja zachwaszczenia

W regulacji zachwaszczenia w pierwszej kolejności należy wykorzystywać metody agrotechniczne. W przypadku konieczności

Integrowana produkcja pszenicy stanowi ważny element zrównoważonego rozwoju rolnictwa, łącząc efektywność produkcji z ochroną środowiska naturalnego.
(Fot. CDR/O w Krakowie).

zastosowania ochrony chemicznej kluczowe jest dobranie właściwego herbicydu i dawki, z uwzględnieniem składu gatunkowego i wrażliwości chwastów. Monitorowanie zachwaszczenia jest podstawowym elementem integrowanej ochrony, a decyzje o zabiegach chemicznych powinny być podejmowane na podstawie aktualnej lustracji plantacji.

Ograniczanie sprawców chorób

W integrowanej produkcji pszenicy stosowanie środków ochrony roślin jest dopuszczalne po przekroczeniu progów szkodliwości, z wykorzystaniem m.in. Platformy Sygnalizacji Agrofagów.

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

Obowiązkowym elementem jest zaprawianie materiału siewnego przed siewem. Jest to jedyna skuteczna metoda zwalczania takich chorób jak zgorzel siewek, śnieć cuchnąca, głównia pyłca czy pleśń śniegowa. Zaprawianie chroni kiełkujące ziarniaki przed patogenami obecnymi na ich powierzchni, wewnątrz ziarna oraz w glebie. Podstawą decyzji o dalszych zabiegach ochronnych jest prawidłowo prowadzona lustracja polowa.

Integrowana produkcja pszenicy przynosi wiele korzyści. Poprawia jakość i żyzność gleby, sprzyja zachowaniu różnorodności biologicznej, ogranicza erozję oraz może prowadzić do obniżenia kosztów produkcji. Jest korzystna nie tylko dla rolników i środowiska, lecz także dla konsumentów, gdyż ograniczenie stosowania pestycydów i nawozów wpływa na bezpieczeństwo i jakość żywności.

Podsumowując, integrowana produkcja pszenicy stanowi ważny element zrównoważonego rozwoju rolnictwa, łącząc efektywność produkcji z ochroną środowiska naturalnego.

Rafał Galiak, CDR Oddział w Krakowie

Opracowano na podstawie:

1. <https://www.gov.pl/web/piorin/metodyki-ip>
2. *Metodyka Integrowanej Produkcji pszenicy ozimej i jarej*

Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych

Agroleśnictwo, czyli system celowego łączenia drzew i krzewów z produkcją rolną lub zwierzęcą, coraz wyraźniej zaznacza swoją obecność w polskiej debacie o przyszłości rolnictwa (European Agroforestry Federation [EURAF], 2020). System ten wpisuje się w strategiczne kierunki transformacji rolnictwa w stronę gospodarki niskoemisyjnej, odpornej i opartej na różnorodności biologicznej (Centre for European Policy Studies [CEPS], 2021). W Polsce systemy agroleśne przybierają różne formy – od zadrzewień śródpolnych i alei drzew, przez sady z uprawami towarzyszącymi, wielogatunkowe pasy roślinne, aż po systemy sylwopastoralne (IUNG–PIB, 2022).

Wdrażanie agroleśnictwa wymaga nie tylko wiedzy technicznej o gatunkach drzew i krzewów, ale także kompetencji z zakresu planowania przestrzennego, gleboznawstwa, biologii roślin, ekologii krajobrazu oraz aspektów prawnych dotyczących drzew w rolnictwie (MRiRW, 2023). Dlatego profesjonalne doradztwo rolnicze odgrywa w tym procesie kluczową rolę: badania wykazały, że dostęp do usług doradczych i wsparcie instytucjonalne istotnie zwiększają adopcję praktyk agroleśnych przez rolników (Asare-Nuamah i in., 2025).

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Tradycja agroleśnictwa w Polsce – dorobek gen. Dezyderygo Chłapowskiego

Choć agroleśnictwo często postrzegane jest jako koncepcja nowoczesna, jego polskie korzenie sięgają XIX wieku i działalności generała Dezyderygo Chłapowskiego (1788–1879), pioniera nowoczesnego rolnictwa w Wielkopolsce. Inspirując się rolnictwem angielskim, wprowadzał on systemowe zadrzewienia śródpolne, pasy wiatrochronne i aleje drzew, które pełniły funkcje ochronne, produkcyjne i krajobrazowe. Rozwiązania te ograniczały erozję gleb, poprawiały mikroklimat, regulowały stosunki wodne oraz sprzyjały stabilizacji plonów.

Zadrzewienia Turwi (Wielkopolska) – okolice majątku Dezyderygo Chłapowskiego.
(Fot. dr hab. Marlena Baranowska Wydział Leśny i Technologii Drewna, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu).

Podejście Chłapowskiego miało charakter długofalowy i systemowy, zbieżny ze współczesnymi koncepcjami rolnictwa regeneratywnego i adaptacji do zmian klimatu. Zachowane do dziś zadrzewienia w krajobrazie Wielkopolski potwierdzają trwałość tych rozwiązań i stanowią ważny punkt odniesienia dla rozwoju współczesnego agroleśnictwa. W tym ujęciu nowoczesne doradztwo rolnicze można postrzegać jako kontynuację idei Chłapowskiego, łączącej wiedzę naukową, praktykę rolniczą i odpowiedzialne kształtowanie krajobrazu.

Korzyści i potencjał dla polskich gospodarstw

Włączenie drzew i krzewów do systemu produkcji rolnej przynosi liczne korzyści, takie jak: ochrona gleby przed erozją, zwiększenie retencji wody, poprawa mikroklimatu i stabilizacja warunków uprawowych, tworzenie miejsc schronienia dla owadów zapylających i naturalnych wrogów szkodników. Ponadto dywersyfikację dochodów gospodarstwa (np. poprzez bioenergię, drewno, owoce czy paszę), zwiększenie odporności gospodarstwa na ekstremalne zjawiska pogodowe oraz poprawę struktury krajobrazu rolniczego, szczególnie na terenach monokulturowych (European Commission, 2023; EURAF, 2020).

W wielu regionach Polski istnieją już przykłady efektywnych systemów agroleśnych, łączących gatunki drzew takie jak dąb, lipa, brzoza, klon, jabłoń, grusza, wierzba energetyczna czy gatunki iglaste z produkcją zbóż, warzyw, roślin pastewnych lub wypasem bydła (IUNG–PIB, 2022).

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Doradcy rolniczy jako klucz do upowszechnienia agroleśnictwa

Jednym z najważniejszych czynników warunkujących rozwój agroleśnictwa w Polsce jest zapewnienie odpowiedniego zaplecza doradczego. Doradcy pełnią rolę łącznika między wiedzą naukową, praktyką gospodarczą a systemami wsparcia finansowego w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) (National Agroforestry Center [USDA], 2019).

Doradcy rolniczy dokonują szczegółowej oceny możliwości zastosowania drzew i krzewów w konkretnych gospodarstwach, analizując strukturę i jakość gleby, układ pól, dostępność i dynamikę zasobów wodnych oraz kierunek prowadzonej produkcji (Schultz et al., 2021). Na tej podstawie rekomendują odpowiednie gatunki drzew i krzewów, uwzględniając ich odporność na suszę, wiatr, zdolność wiązania azotu, tempo wzrostu oraz przydatność produkcyjną. Doradcy wyjaśniają również zasady prawne związane z sadzeniem, utrzymaniem i ewentualnym usuwaniem drzew oraz prowadzą rolników przez często skomplikowane procedury administracyjne, różniące się w zależności od regionu i specyfiki działki (MRiRW, 2023).

Doradcy wspierają również przygotowanie pełnej dokumentacji niezbędnej do ubiegania się o środki w ramach WPR, w tym ekoschematów i innych instrumentów promujących zrównoważone praktyki (European Commission, 2023; Wspólna Polityka Rolna 2023–2027, 2023). Uczestniczą także w ocenie ryzyka i planowaniu przestrzennym gospodarstw, co jest szczególnie ważne na terenach intensywnej produkcji. Dzięki swojej wiedzy

Zadrzewione pastwiska we francuskich Alpach.
(Fot. dr hab. Marlena Baranowska Wydział Leśny i Technologii Drewna, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu).

umożliwiają transfer innowacji – od nowych technologii, przez praktyczne rozwiązania wdrażane w innych regionach Europy, po dobre praktyki z państw o bardziej rozwiniętym agroleśnictwie (CFEA, 2022).

Dotychczasowe szkolenia doradców

W ostatnich latach organizacje doradcze, w tym Centrum Doradztwa Rolniczego (CDR), ośrodki wojewódzkie oraz partnerzy zagraniczni, prowadziły liczne szkolenia dla doradców obejmujące wprowadzenie w tematykę agroleśnictwa, selekcję

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

gatunków drzew i krzewów, aspekty prawne i planistyczne, wsparcie finansowe oraz praktyczne przykłady wdrożeń w terenie (CDR, 2022). Szkolenia te zwiększyły świadomość doradców i pozwoliły wprowadzić temat agroleśnictwa do codziennej praktyki doradczej. Mimo to nadal istnieje luka kompetencyjna, wynikająca z faktu, że agroleśnictwo łączy elementy wielu dziedzin – rolnictwa, leśnictwa, ekologii i gospodarki przestrzennej.

Studia podyplomowe „*Agroleśnictwo i drzewa w krajobrazie wiejskim*”

W odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na specjalistów, Wydział Leśny i Technologii Drewna Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu uruchomił nowe studia podyplomowe „Agroleśnictwo i drzewa w krajobrazie wiejskim”. Program obejmuje m.in. programy rolnośrodowiskowe i doradztwo agroleśne, ekologię krajobrazów zadrzewionych, drzewa i krzewy w krajobrazie wiejskim, rośliny i grzyby jadalne i lecznicze, zadrzewienia i systemy agroleśne, zakładanie zadrzewień i systemów rolno-leśnych, ochronę, utrzymanie, pielęgnowanie drzew w zadrzewieniach i systemach rolno-leśnych, innowacje w gospodarstwach rolnych, produkty gospodarstw ekologicznych oraz warsztaty terenowe i analizy przypadków. Studia te wypełniają lukę kompetencyjną i stanowią trwałe wsparcie dla doradców, rolników i instytucji wdrażających WPR (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, 2025; Baranowska i in. 2025).

Podsumowanie

Agroleśnictwo staje się jednym z kluczowych kierunków zrównoważonego rolnictwa w Polsce. Wdrożenie systemów łączących drzewa i krzewy z produkcją rolną wymaga profesjonalnego wsparcia doradców oraz kształcenia rolników. Dotychczasowe szkolenia stanowią solidną podstawę, ale dopiero uruchomienie studiów podyplomowych „*Agroleśnictwo i drzewa w krajobrazie wiejskim*” w Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu wypełnia lukę kompetencyjną i tworzy trwałą ścieżkę edukacyjną. Dzięki współpracy doradców, naukowców i rolników agroleśnictwo ma szansę stać się filarem nowoczesnego, odpornego i zrównoważonego rolnictwa w Polsce.

Wojciech Borzyszkowski, Przemysław Lecyk, CDR Oddział w Poznaniu

dr hab. Marlena Baranowska
Wydział Leśny i Technologii Drewna,
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Opracowano na podstawie:

1. Asare-Nuamah, P., Botchway, E., Nuamah, N. J., et al. (2025). Beyond cocoa agroforestry in Ghana: Agroforestry knowledge, practices and adoption among smallholder food crop farmers in rural Ghana. *Agroforestry Systems*, 99, Article 108. <https://doi.org/10.1007/s10457-025-01212-w>
2. Baranowska, M., Korzeniewicz, R., Kowalkowski, W., Łukowski, A., & Meres, B. (2025) Drzewo – filar współpracy rolników i leśników. *Studia i Materiały Ośrodka Kultury Leśnej*, 22.
3. CFEA. (2022). *Agroforestry advisory practices in Europe. European Network for Rural Development*.

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

4. Centre for European Policy Studies. (2021). *Agroforestry in the EU: Integrating trees, crops and livestock for climate resilience.*
5. CDR. (2022). *Materiały szkoleniowe dotyczące agroleśnictwa w Polsce. Centrum Doradztwa Rolniczego.*
6. European Agroforestry Federation. (2020). *Agroforestry in Europe: Practical guidelines for farmers, advisors and policy makers.*
7. European Commission. (2023). *Guidance for advisors: Eco-schemes under the CAP 2023–2027. Directorate-General for Agriculture and Rural Development.*
8. IUNG–PIB. (2022). *Zadrzewienia śródpolne i ich znaczenie w gospodarstwach rolnych. Puławy: Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa.*
9. MRiRW. (2023). *Zasady ochrony drzew i krzewów oraz wytyczne do ich sadzenia w systemach rolnych. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.*
10. National Agroforestry Center (USDA). (2019). *The role of extension services in implementing agroforestry systems.*
11. Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu. (2025, grudzień 12). *Agroleśnictwo i drzewa w krajobrazie wiejskim – studia podyplomowe. Wydział Leśny i Technologii Drewna, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu. Pobrało z <https://wltd.up.poznan.pl/pl/blog/agrole-nictwo-i-drzewa-w-krajobrazie-wiejskim-studia-podyplomowe>*
12. Wspólna Polityka Rolna 2023–2027. (2023). *Przewodnik dla doradców rolniczych: Systemy rolno-leśne i ekoschematy. Komisja Europejska.*

Fosfor w obiegu

Fosfor w przyrodzie występuje w postaci fosforytów, tj. skał osadowych bogatych głównie w fosforan wapnia. Największe jego złoża znajdują się w Maroku, Stanach Zjednoczonych, Chinach i Rosji. Niedawno odkryto nowe, wysokiej jakości złoża fosforytów w Norwegii, które uważane są za największe na świecie.

Większość światowego wydobycia fosforytów wykorzystywana jest w rolnictwie, do produkcji nawozów mineralnych. Fosfor znajduje również zastosowanie w produkcji paneli słonecznych, akumulatorów litowo-żelazowo-fosforanowych (LFP) do pojazdów elektrycznych oraz półprzewodników i chipów komputerowych. Należy pamiętać, że zasoby naturalne fosforytów są nieodnawialne.

Fosfor w roślinie

Fosfor jest pierwiastkiem niezbędnym roślinom w całym okresie ich wegetacji. Rośliny pobierają fosfor prawie wyłącznie przez korzenie w formie jonów H_2PO_4^- i HPO_4^{2-} . Jest on kluczowym makroelementem koniecznym do prawidłowego funkcjonowania każdej komórki. Pełni w roślinie różnorodne funkcje – zarówno strukturalne, jak i metaboliczne. Działa plonotwórczo, wpływając zarówno na ilość, jak i jakość plonu. Zawartość fosforu w dobrze odżywionych roślinach waha się w przedziale

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Fosfor jest pierwiastkiem niezbędnym roślinom w całym okresie ich wegetacji. Rośliny pobierają fosfor prawie wyłącznie przez korzenie w formie jonów H_2PO_4^- i HPO_4^{2-} .

0,1–1,0% P w suchej masie. Największe zapotrzebowanie na fosfor ujawnia się w początkowym okresie rozwoju roślin, kiedy zaczynają one wytwarzać organy podziemne i nadziemne. Wraz ze wzrostem roślin zawartość fosforu w częściach wegetatywnych zmniejsza się na rzecz jego przemieszczania do organów generatywnych. W okresie kwitnienia i dojrzewania fosfor stanowi źródło energii do tworzenia plonu, takiego jak nasiona czy ziarno.

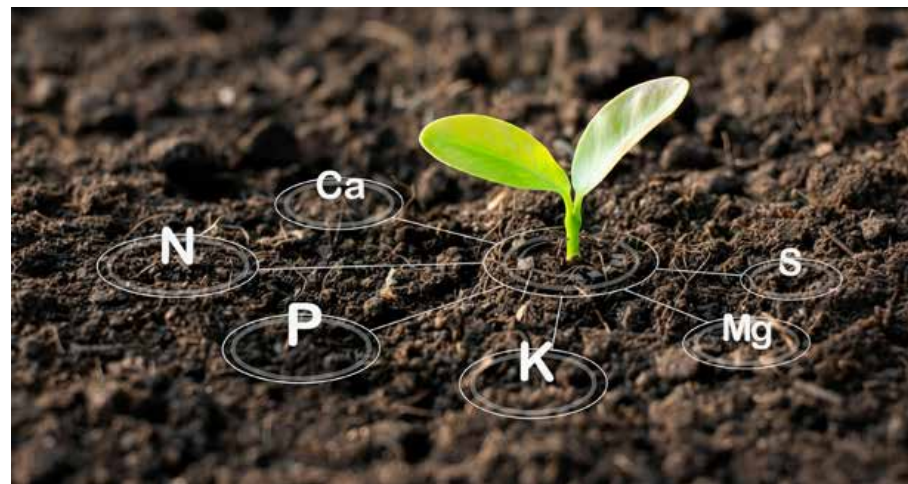
Fosfor wpływa na:

- pobieranie składników mineralnych z gleby,
- budowę systemu korzeniowego roślin,
- intensywność regeneracji rozety liściowej rzepaku wiosną,

- intensywność krzewienia się zbóż,
- wielkość nasion i ziarniaków (np. ziarno zbóż gromadzi nawet do 70% pobranego fosforu),
- jakość płodów rolnych (zawartość białka, sacharozy i skrobi).

Fosfor w glebie

Zawartość fosforu całkowitego w warstwie ornej większości gleb waha się w przedziale od 0,03% do 0,15%. W glebach mineralnych fosfor występuje najczęściej w postaci nieorganicznych fosforanów wapnia, żelaza, magnezu i glinu. Jak już wspomniano, rośliny pobierają fosfor w formie jonów H_2PO_4^- i HPO_4^{2-} . Na jego dostępność wpływa wiele czynników, m.in. zawartość materii organicznej, odczyn gleby, zawartość żelaza i glinu oraz sposób gospodarowania azotem. Glebowa materia organiczna (GMO)

Zawartość fosforu całkowitego w warstwie ornej większości gleb waha się w przedziale od 0,03% do 0,15%. W glebach mineralnych fosfor występuje najczęściej w postaci nieorganicznych fosforanów wapnia, żelaza, magnezu i glinu.

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

podlega procesowi mineralizacji przebiegającemu w obecności mikroorganizmów glebowych, w wyniku którego uwalniany jest fosfor. Na tempo tego procesu wpływają także opady oraz warunki wilgotnościowe panujące w glebie.

Istotnym czynnikiem jest również odczyn gleby. Największa przyswajalność fosforu występuje przy pH 6–7. W glebach zasadowych (pH > 7) w wyniku reakcji z wapniem następuje uwstecznianie fosforu. Z kolei w glebach kwaśnych (pH < 5,5) tworzą się trudno rozpuszczalne związki fosforanowe glinu i żelaza, niedostępne dla roślin, które dodatkowo hamują rozwój systemu korzeniowego.

Nie bez znaczenia jest również temperatura. Niska temperatura gleby i powietrza ogranicza przyswajalność tego makroskładnika. Objawy niedoboru fosforu można czasami obserwować wiosną, szczególnie w uprawach kukurydzy. Pojawiające się na młodych roślinach antocyjanowe (fioletowe) przebarwienia znikają wraz ze wzrostem temperatury. Kukurydza jest gatunkiem wrażliwym nawet na niewielki niedobór fosforu. Każda gleba wymaga systematycznej kontroli zasobności, gdyż tylko na tej podstawie można racjonalnie ustalić dawki nawozów i realizować podstawowe cele nawożenia.

Fosfor z nawozów

W glebach użytkowanych rolniczo źródłem fosforu dla roślin są nawozy mineralne i naturalne oraz resztki poźniwne. W ofercie firm nawozowych dostępna jest szeroka gama nawozów zawierających fosfor, działających szybciej lub wolniej. Należą do nich m.in. superfosfaty, nawozy wieloskładnikowe powstające na

bazie superfosfatów, fosforany amonu i ich pochodne oraz nitrofoski.

Nawozy fosforowe po zastosowaniu powinny być wymieszane z glebą, aby aniony fosforanowe rozmieszczone w warstwie ornej mogły być efektywnie wykorzystywane przez rośliny. Nawozy te występują w formie pylistej lub granulowanej, z uwzględnieniem nowoczesnych technologii produkcji. Nawozy mineralne granulowane działają poprzez powolne uwalnianie składników odżywczych pod wpływem wilgoci, co zapewnia roślinom stałe odżywianie przez dłuższy czas. Spośród makroskładników wykorzystanie fosforu z nawozów jest najmniejsze, ponieważ pierwiastek ten łatwo ulega uwstecznianiu.

Superfosfaty proste są dobrze rozpuszczalne w wodzie, mogą być stosowane na różnych stanowiskach i są dobrze przyswajane przez rośliny. Polecane są szczególnie na trwałe użytki zielone (TUZ) ze względu na większą powierzchnię kontaktu czynnych związków fosforu z glebą, co sprzyja intensywniejszemu uwalnianiu anionów fosforanowych i lepszemu ich wykorzystaniu. Nawozy wieloskładnikowe dostarczają, oprócz fosforu, także inne składniki odżywcze, takie jak azot, potas, siarka, magnez czy wapń. Na pobieranie fosforu z nawozów i jego wykorzystanie przez rośliny wpływa również obecność azotu. Azot w formie amonowej (NH_4^+) ułatwia pobieranie fosforu, powodując lokalne zakwaszenie środowiska wokół korzeni, co może sprzyjać rozpuszczaniu fosforu glebowego.

Poniżej przedstawiono zużycie nawozów mineralnych fosforowych na podstawie danych GUS – tabela 1.

strona główna

Tabela 1

Zużycie nawozów fosforowych mineralnych (w przeliczeniu na czysty składnik) w roku 2022/23

1 Województwo	Nawozy fosforowe					
	Gospodar- stwa stosujące nawożenie	W tym gospodarstwa indywidualne	Zużycie ogółem w t	W tym gospodarstwa indywidualne w t	Zużycie ogółem na 1 ha UR w kg	W tym gospodar- stwa indywi- dualne w kg
Dołnośląskie	618	23186	19330	16745	21,3	21,8
Kuj-pomorskie	1435	33017	26532	24456	25,5	25,6
Lubelskie	3543	94922	36021	35263	26,0	26,1
Lubuskie	100	4785	3554	3049	8,2	8,1
Łódzkie	1541	59437	20606	20107	21,1	21,0
Małopolskie	1032	38483	9836	9228	18,2	17,9
Mazowieckie	5242	81866	32774	32011	16,6	16,6
Opolskie	323	15546	15542	12328	30,5	30,4
Podkarpackie	1259	40855	9804	9518	17,6	17,8
Podlaskie	2408	28468	19187	18942	17,6	17,8
Pomorskie	721	12680	13714	10949	18,2	17,0
Śląskie	567	17097	7149	6397	19,3	18,6
Świętokrzyskie	1555	33165	8428	8337	17,7	17,6
War.-mazurskie	404	10671	13924	11711	13,3	12,5
Wielkopolskie	2072	57216	35870	31838	20,4	20,4
Zach-pomorskie	356	8188	12202	7842	13,5	11,0
Polska	562 205	559 585	284 474	258 722	19,3	19,1

Źródło: GUS „Środki produkcji w rolnictwie w roku gospodarczym 2022/2023”

Danuta Nowak, CDR Oddział w Poznaniu

Opracowano na podstawie:

1. Norwegia ma największe złoża fosforytów na świecie, Rzeczpospolita. Dostęp: <https://energia.rp.pl/surowce-i-paliwa/art38680881-norwegia-ma-najwieksze-zloze-fosforytow-na-swiecie>

2. Podleśna A., Czynniki kształtujące pobieranie i wykorzystanie fosforu przez rośliny oraz jego straty z gleb uprawnych, Studia i Raporty IUNGPIB 2019, Zeszyt 59(13): 59–76.
3. Fosfor – wrażliwy składnik, Strefa Wiedzy, nawozy.pl. Dostęp: <https://nawozy.pl/strefa-wiedzy/ekspert-radzi/fosfor-wrażliwy-składnik/>

Żywienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i drowie stada?

Z Hodowcami
w przyszłość

Zima w oborze to czas szczególny, w którym żywienie krów mlecznych nabiera jeszcze większego znaczenia. Niskie temperatury, zmieniony mikroklimat i krótszy dzień wpływają na funkcjonowanie organizmu zwierząt, a tym samym na ich potrzeby pokarmowe. Choć krowy dobrze znoszą chłód, to zimą zużywają więcej energii na utrzymanie temperatury ciała, co bezpośrednio przekłada się na zapotrzebowanie żywieniowe. Odpowiednie podejście do dawki pokarmowej w tym okresie pozwala nie tylko utrzymać produkcję mleka, ale także zadbać o zdrowie, kondycję i odporność stada.

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Zarządzanie żywieniem w warunkach zimowych wymaga doświadczenia i regularnej analizy sytuacji w stadzie.

Źródło: archiwum PFHBiPM.

Większe zapotrzebowanie energetyczne w warunkach zimowych

Wraz ze spadkiem temperatury organizm krowy intensywniej pracuje nad utrzymaniem stałej temperatury ciała. Energia, która w cieplejszych miesiącach była wykorzystywana głównie do produkcji mleka, zimą w większym stopniu przeznaczana jest na termoregulację. Jeżeli dawka pokarmowa nie zostanie odpowiednio dostosowana, szybko pojawiają się pierwsze objawy niedoborów energetycznych – spadek pobrania paszy,

obniżenie wydajności mlecznej, pogorszenie kondycji ciała czy osłabienie odporności. Zimowe żywienie nie polega wyłącznie na zwiększeniu ilości paszy. Kluczowe znaczenie ma jej jakość oraz odpowiednie zbilansowanie pod względem energii, białka i włókna. Dawka powinna być tak skonstruowana, aby zapewniała stabilną fermentację w żwaczu i pokrywała zwiększone potrzeby energetyczne bez ryzyka zaburzeń metabolicznych.

Jakość i sposób zadawania pasz zimą

W okresie zimowym szczególną uwagę należy zwrócić na pasze objętościowe. Kiszonki i inne pasze o wysokiej zawartości wody są podatne na zamarzanie, zarówno w miejscu składowania, jak i na stole paszowym. Zamarznięta pasza jest mniej chętnie pobierana przez krowy, co prowadzi do obniżenia pobrania suchej masy i pogorszenia bilansu energetycznego dawki. Dodatkowym problemem jest wielokrotne zamarzanie i rozmrażanie paszy, które negatywnie wpływa na jej strukturę i wartość pokarmową. Z tego względu zimą niezwykle ważne jest właściwe zabezpieczenie pryzm, ograniczenie odkrytej powierzchni kiszonki oraz bieżąca kontrola jej jakości. Nawet drobne zmiany w pobraniu paszy w tym okresie mogą mieć istotne konsekwencje dla produkcji mleka.

Woda – kluczowy element zimowego żywienia

Choć zimą krowy często piją wolniej i rzadziej, ich zapotrzebowanie na wodę pozostaje wysokie. Ograniczony dostęp do wody, zamarzające poidła czy zbyt niska temperatura wody

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

bardzo szybko prowadzą do spadku pobrania paszy. A mniejsze pobranie paszy oznacza niższą produkcję mleka i gorszą pracę zwacza. Zimowe problemy z wodą bywają bagatelizowane, jednak to właśnie one często odpowiadają za nagłe spadki wydajności. Regularna kontrola poidel, zabezpieczenie instalacji przed zamarzaniem oraz dbałość o czystość to działania, które mają bezpośredni wpływ na efektywność żywienia i zdrowie stada.

Bilans dawki a kondycja krów zimą

Zimą łatwo przeoczyć stopniowe pogarszanie się kondycji krów. Gdy organizm nie otrzymuje wystarczającej ilości energii, zaczyna wykorzystywać rezerwy tłuszczowe, co prowadzi do spadku BCS. Taka sytuacja nie tylko obniża wydajność, ale także negatywnie wpływa na rozród i zdrowotność krów w kolejnych miesiącach. Dlatego zimą szczególnie ważne jest monitorowanie kondycji zwierząt oraz reagowanie na sygnały płynące ze stada. Odpowiednie zbilansowanie dawki, uwzględniające fazę laktacji i warunki środowiskowe, pozwala utrzymać stabilną produkcję i przygotować krowy na kolejny sezon.

Rola doradztwa żywieniowego PFHBiPM w okresie zimowym

Zarządzanie żywieniem w warunkach zimowych wymaga doświadczenia i regularnej analizy sytuacji w stadzie. Doradcy żywieniowi PFHBiPM wspierają hodowców w ocenie jakości pasz, bilansowaniu dawek pokarmowych oraz dostosowywaniu żywienia do aktualnych potrzeb krów. Pomoc obejmuje również interpretację wyników analiz pasz i produkcyjnych, co pozwala

szybciej reagować na pojawiające się problemy. Dzięki współpracy z doradcą żywieniowym możliwe jest nie tylko ograniczenie strat zimowych, ale także poprawa wyników produkcyjnych w dłuższej perspektywie. Dobrze zaplanowane żywienie zimą to inwestycja, która procentuje przez cały rok.

Więcej informacji o doradztwie żywieniowym PFHBiPM:

<https://pfhb.pl/doradztwo/doradztwo-zywniowe>

Podsumowanie

Zima to wymagający okres dla krów mlecznych i dla całego systemu żywienia w gospodarstwie. Odpowiednio zbilansowana dawka, dobra jakość pasz, stały dostęp do wody oraz bieżąca obserwacja stada pozwalają utrzymać zdrowie, kondycję i produkcję mleka na stabilnym poziomie. Wsparcie doradców żywieniowych PFHBiPM pomaga przejść przez ten czas bez niepotrzebnych strat i zbudować solidne podstawy na kolejne miesiące produkcji.

Maria Olszewska

Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka w Warszawie

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku

W 2025 roku Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych (COBORU) wzbogacił Krajowy Rejestr Odmian o 11 nowych odmian roślin bobowatych grubonasiennych – w tym 3 bobiki, 1 groch siewny, po 1 łubinie białym, wąskolistnym i żółtym oraz 4 odmiany soi. To spory zastrzyk nowości, który pokazuje, że polscy i zagraniczni hodowcy intensywnie pracują nad lepszymi, bardziej plennymi i odpornymi odmianami. Dlaczego to ważne? Rośliny bobowate grubonasienne to prawdziwi bohaterowie zrównoważonego rolnictwa: wiążą azot atmosferyczny, oszczędzając nawet do 150–200 kg N/ha, poprawiają strukturę gleby, ograniczają erozję i są doskonałym źródłem białka roślinnego – zarówno dla zwierząt, jak i ludzi. W dobie wysokich cen nawozów azotowych i rosnącego zapotrzebowania na białko roślinne nowe odmiany to szansa na wyższe plony przy niższych kosztach.

Poniżej krótka charakterystyka każdej nowości – oparta na oficjalnych danych COBORU z Listy opisowej odmian 2025 i wstępnych wynikach PDO.

Bobik – w 2025 roku nadal króluje pod względem potencjału plonotwórczego – wzorzec w PDO wyniósł 39,2 dt/ha, a nowe odmiany plasują się blisko lub powyżej średniej.

Callas (Saaten-Union Polska)

Odmiana: niesamokończąca, wysokotaniowa, przeznaczona do uprawy na nasiona.

Plon: 103% wzorca w badaniach rejestrowych.

Charakterystyka: bardzo równomierne dojrzewanie, dobra odporność na wyleganie i antraknozę. Plon nasion duży, zawartość masy tysiąca nasion duża, białka ogólnego w nasionach średnia oraz włókna surowego dość mała. Termin kwitnienia i dojrzewania dość wczesny, okres kwitnienia średni. Rośliny równomiernie dojrzewają i są średniej wysokości. Odmiana jest dobra dla bydła i świń – udział w mieszankach może być wysoki. Optymalna obsada roślin około 50 szt./m².

Ketu (Saaten-Union Polska)

Odmiana: niesamokończąca, wysokotaniowa, przeznaczona do uprawy na nasiona.

Plon: 101% wzorca.

Charakterystyka: stabilna w różnych warunkach pogodowych, ładny pokrój roślin, łatwy zbiór. Plon nasion duży. Zawartość masy tysiąca nasion mała, białka ogólnego w nasionach dość duża, włókna surowego średnia. Termin kwitnienia i dojrzewania średni, okres kwitnienia średni. Równomierność dojrzewania dobra. Rośliny średniej wysokości. Bardzo dobra odporność na wyleganie. Optymalna obsada roślin około 50 szt./m².

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Onyks (Hodowla Roślin Strzelce)

Odmiana: niesamokończąca, wysokotaninowa, przeznaczona do uprawy na nasiona.

Plon: 97–104% wzorca.

Charakterystyka: polska nowość. Plon nasion duży. Zawartość masy tysiąca nasion bardzo duża, białka ogólnego w nasionach dość duża, włókna surowego średnia. Termin kwitnienia średni. Równomierność dojrzewania roślin dobra. Rośliny średniej wysokości. Wysoka odporność na antraknozę, plenniejsza od starszych krajowych odmian. Idealna dla rolników, którzy chcą wspierać rodzimą hodowlę. Optymalna obsada roślin około 50 szt./m².

Groch siewny (Lemaire Deffontaines)

1) Massko

Odmiana: ogólnoużytkowa, wąskolistna, wykorzystywana na paszę i do konsumpcji.

Plon: często powyżej 105–107% wzorca w PDO.

Charakterystyka: plon nasion bardzo duży. Zawartość masy tysiąca nasion bardzo duża, białka ogólnego i włókna surowego w nasionach średnia. Intensywność pobierania wody dość duża. Równomierność dojrzewania dobra. Rośliny cechuje bardzo dobra odporność na mączniaka prawdziwego i fuzariozę. Duże, jasne nasiona, odmiana doskonała zarówno na paszę, jak i do przetwórstwa spożywczego (kasza, mąka grochowa). Jedna

z najstabilniejszych odmian w trudniejszych warunkach. Optymalna obsada roślin około 110 szt./m².

Łubin biały

1) SM Bolid (Hodowla Roślin Smolice)

Odmiana: niesamokończąca, niskoalkaloidowa (słodka), przeznaczona do uprawy na nasiona paszowe.

Plon: 105% wzorca.

Charakterystyka: plon nasion duży, a nawet bardzo duży. Zawartość masy tysiąca nasion bardzo mała, białka ogólnego i tłuszczu surowego w nasionach średnia, włókna surowego dość duża. Termin kwitnienia i okres kwitnienia roślin średni. Rośliny średniej wysokości, bardzo równomiernie dojrzewające, dobra

Soja – pojawiły się aż cztery nowe odmiany. Soja to absolutny hit ostatnich lat. Na początku 2025 roku w rejestrze były już 44 odmiany (głównie zagraniczne), a teraz doszły cztery kolejne – coraz lepiej dostosowane do polskiego klimatu.

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

odporność na antraknozę. Wysoka zawartość białka do 40% w suchej masie. Świetny wybór na paszę – smakuje zwierzętom, co pozwala na wysoki udział w mieszankach. Optymalna obsada roślin około 80 szt./m².

Łubin wąskolistny

1) Nefryt (Poznańska Hodowla Roślin)

Odmiana: niesamokończąca, niskoalkaloidowa, przeznaczona do uprawy na nasiona paszowe.

Charakterystyka: średnia odporność na wyleganie i antraknozę. Plon nasion średni. Zawartość masy tysiąca nasion dość duża, białka ogólnego w nasionach bardzo duża, tłuszczu surowego średnia, alkaloidów bardzo mała, włókna surowego mała. Okres kwitnienia średni. Rośliny dość wysokie. Odporność roślin na wyleganie w fazie końca kwitnienia i przed zbiorem średnia. Równomierność dojrzewania średnia. Polska odmiana z dużym potencjałem – słodka, plenna i bardzo smaczna dla zwierząt.

Łubin żółty

1) Dakar (Poznańska Hodowla Roślin)

Odmiana: niesamokończąca, niskoalkaloidowa, przeznaczona do uprawy na nasiona paszowe.

Charakterystyka: plon nasion bardzo duży. Zawartość masy tysiąca nasion dość mała, białka ogólnego, tłuszczu i włókna surowego w nasionach średnia, alkaloidów bardzo mała. Termin kwitnienia i dojrzewania roślin średni, okres kwitnienia

przeciętny. Rośliny dość wysokie. Odporność na wyleganie roślin w fazie końca kwitnienia i przed zbiorem średnia. Równomierność dojrzewania średnia. Jedna z najplenniejszych w grupie żółtych łubinów – idealna na nasiona paszowe.

Soja – pojawiły się aż cztery nowe odmiany. Soja to absolutny hit ostatnich lat. Na początku 2025 roku w rejestrze były już 44 odmiany (głównie zagraniczne), a teraz doszły cztery kolejne – coraz lepiej dostosowane do polskiego klimatu.

1) Admiralix (Farmsaat Polska)

Odmiana: wczesna do średniowczesnej.

Charakterystyka: plon nasion średni. Zawartość masy tysiąca nasion mała, białka ogólnego w nasionach średnia, tłuszczu surowego dość mała, włókna surowego średnia. Termin kwitnienia roślin dość wczesny. Długość fazy kwitnienia średnia. Rośliny bardzo niskie. Najniższe strąki osadzone średnio wysoko. Odporność na wyleganie przed zbiorem duża. Odporność na bakteryjną ospowatość i septoriozę – średnia, na bakteryjną plamistość – dość duża.

2) Impala PZO (IGP Polska)

Odmiana: wczesna do średniowczesnej.

Charakterystyka: plon nasion średni. Zawartość masy tysiąca nasion średnia, białka ogólnego w nasionach dość duża, tłuszczu surowego i włókna surowego średnia. Termin kwitnienia roślin dość wczesny. Długość fazy kwitnienia dość długa. Rośliny

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

bardzo wysokie. Odporność na wyleganie przed zbiorem średnia. Równomierność dojrzewania średnia. Odporność na bakteryjną ospowatość mała, na septoriozę i bakteryjną plamistość – średnia.

3) Jolante PZO (IGP Polska)

Odmiana: średniowczesna.

Charakterystyka: plon nasion średni. Zawartość masy tysiąca nasion dość duża, białka ogólnego w nasionach średnia, tłuszczu surowego dość duża, włókna surowego średnia. Termin kwitnienia roślin dość wczesny. Rośliny bardzo wysokie. Najniższe strąki osadzone dość wysoko. Odporność na wyleganie przed zbiorem średnia. Rośliny nie dojrzewają równomiernie. Odporność na bakteryjną ospowatość i septoriozę – średnia, na bakteryjną plamistość dość mała.

4) AY Hercules (Agroyoumis)

Odmiana: późna.

Charakterystyka: ogromny potencjał plonowania, ale wymaga cieplejszych rejonów Polski. Plon nasion bardzo duży. Zawartość masy tysiąca nasion średnia, białka ogólnego w nasionach bardzo duża, tłuszczu surowego bardzo mała, włókna surowego średnia. Termin kwitnienia roślin średni. Rośliny średniej wysokości. Najniższe strąki osadzone średnio wysoko. Odporność na wyleganie przed zbiorem średnia. Odporność na bakteryjną ospowatość i bakteryjną plamistość – bardzo duża, na septoriozę średnia.

Podsumowanie – co warto wysiać w 2026?

- **Na paszę treściwą:** Callas, Ketu, Onyks (bobik) lub SM Bolid (łubin biały),
- **Na ziarno spożywcze / paszę:** Massko (groch) i Nefryt (łubin wąskolistny),
- **Na rekordowe plony soi:** Admiralix i Impala PZO (wczesne regiony) lub AY Hercules (cieplejsze stanowiska).

Te nowe odmiany to efekt wieloletniej pracy hodowców – dają wyższe plony, lepszą odporność i więcej białka. Uprawa roślin bobowatych grubonasiennych to nie tylko zysk finansowy, ale też realny wkład w zdrowszą glebę i mniejsze zużycie nawozów sztucznych.

Marian Pikosz, CDR Oddział w Poznaniu

Opracowano na podstawie:

1. Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych (COBORU). (2025). Listy opisowe odmian – bobowate 2025. https://coboru.gov.pl/Publikacje_COBORU/Listy_opisowe/LOO_Bobowate_2025.pdf
2. Farmer.pl. (2025). Jaki plon łubinu, bobiku i grochu w 2025 r.? Wyniki PDO. <https://www.farmer.pl/produkcja-roslinna/jaki-plon-lubinu-bobiku-i-grochu-w-2025-r-znamy-wyniki-pdo,167058.html>
3. Wieści Rolnicze. (2025). Uprawiasz rośliny pastewne? Mamy listę z nowymi odmianami – dużo pozycji. <https://wiescirolnicze.pl/inne-uprawy/uprawiasz-rosliny-pastewne-mamy-liste-z-nowymi-odmianami-duzo-pozycji/>
4. Wirtualna Polska Rolnictwo (WRP). (2025). Nowe odmiany łubinów, bobiku, grochu, soi i innych pastewnych w rejestrze 2025. <https://www.wrp.pl/nowe-odmiany-lubinow-bobiku-grochu-soi-i-innych-pastewnych-w-rejestrze-2025/>

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych

Rola nietoperzy w krajobrazie rolniczym jest wciąż niedoceniana, zarówno w debacie publicznej, jak i w codziennej praktyce rolniczej. Dla wielu rolników nietoperze są zwierzętami niemal niewidocznymi – aktywnymi nocą, ukrytymi w szczelinach budynków lub dziuplach drzew – przez co ich znaczenie dla funkcjonowania agroekosystemów często nie jest oczywiste. Tymczasem badania diety i aktywności żerowej jednoznacznie wskazują, że nietoperze stanowią naturalną linię obrony przed masowymi pojawami owadów, w tym licznych gatunków uznawanych za szkodniki upraw a także szczególnie uciążliwych dla człowieka komarów. Każdej nocy pojedynczy osobnik może zjadać ilość owadów odpowiadającą znaczącej części jego masy ciała, a kolonie liczące dziesiątki lub setki osobników przekładają się na realne ograniczenie presji agrofagów w skali lokalnej. Z tej perspektywy nietoperze są „cichymi sprzymierzeńcami” rolników, a w porównaniu do chemicznych środków ochrony

roślin nie generują dodatkowych kosztów i nie wykazują negatywnego wpływu na środowisko.

Jednocześnie krajobraz rolniczy jest dziś jednym z głównych obszarów, w których kumulują się zagrożenia dla populacji nietoperzy. Najpoważniejszym z nich jest intensyfikacja rolnictwa prowadząca do uproszczenia struktury krajobrazu: likwidacja zadrzewień śródpolnych, miedz, alei i oczek wodnych pozabia nietoperze kluczowych żerowisk i korytarzy migracyjnych. Istotnym problemem jest również powszechne stosowanie pestycydów, które z jednej strony redukcją dostępność owadów – podstawowego pokarmu nietoperzy – a z drugiej mogą prowadzić do akumulacji toksyn w organizmach tych ssaków poprzez łańcuch pokarmowy. Kolejnym zagrożeniem są modernizacje i termomodernizacje budynków wiejskich, przeprowadzane bez uwzględnienia obecności nietoperzy, co skutkuje utratą kryjówek i kolonii rozrodczych. Wreszcie, rosnące zanieczyszczenie światłem na obszarach wiejskich może zaburzać naturalne wzorce aktywności niektórych gatunków, ograniczając ich zdolność do efektywnego żerowania.

W obliczu tych zagrożeń rola nietoperzy jako sojuszników rolnictwa nabiera szczególnego znaczenia, a ich ochrona powinna być postrzegana nie jako obciążenie, lecz jako element długofalowej strategii zrównoważonego gospodarowania krajobrazem rolniczym.

Krajobraz rolniczy, mimo silnych przekształceń przez działalność człowieka, stanowi ważne środowisko życia wielu gatunków

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Dodatkowo rolnicy mogą wieszać specjalne skrzynki dla nietoperzy na budynkach gospodarskich lub drzewach – najlepiej na wysokości kilku metrów, w miejscu spokojnym i nasłonecznionym. Badania pokazują, że takie skrzynki są chętnie zasiedlane, szczególnie tam, gdzie brakuje naturalnych dziupli (Janus i in. 2018).
(Fot. Małgorzata Cieślak, CDR w Brwinowie).

nietoperzy. Ich obecność koncentruje się przede wszystkim w tych elementach przestrzeni, które zapewniają jednocześnie dostęp do pokarmu, możliwość bezpiecznego przemieszczania się oraz odpowiednie kryjówki dzienne i rozrodcze. Zarówno w otwartym krajobrazie pól i łąk, jak i w obrębie zabudowy wiejskiej, nietoperze wykorzystują bardzo konkretne typy siedlisk.

Nietoperze krajobrazu rolniczego

Krajobraz rolniczy jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych typów krajobrazu w Polsce i w Europie Środkowej. Przez długi

czas był on postrzegany jako środowisko silnie przekształcone, o ograniczonym znaczeniu dla fauny ssaków. Badania prowadzone w ostatnich dekadach jednoznacznie pokazują jednak, że krajobraz rolniczy – szczególnie zachowujący strukturę mozaikową – stanowi ważne środowisko życia wielu gatunków nietoperzy. Pola uprawne, łąki, zadrzewienia śródpolne, cieki wodne oraz zabudowa wiejska tworzą sieć siedlisk i korytarzy ekologicznych, które umożliwiają nietoperzom zarówno skuteczne żerowanie, jak i lokalizację kryjówek dziennych oraz kolonii rozrodczych.

Jednym z kluczowych elementów krajobrazu rolniczego są zadrzewienia śródpolne, aleje i pasy drzew wzdłuż dróg oraz miedz. Badania oparte na monitoringu akustycznym wykazały, że elementy te są intensywnie wykorzystywane przez nietoperze jako trasy przelotu i miejsca żerowania, ponieważ zapewniają osłonę przed wiatrem, ułatwiają orientację w przestrzeni oraz sprzyjają koncentracji owadów (Ciechanowski i in. 2015). Szczególnie silne związki z liniami drzew wykazuje karlik malutki, który w krajobrazach rolniczych północnej Polski selektywnie wybierał zadrzewienia śródpolne w porównaniu z innymi typami siedlisk. Obecność takich struktur zwiększa spójność przestrzenną krajobrazu i umożliwia nietoperzom bezpieczne przemieszczanie się pomiędzy kryjówkami a żerowiskami, co ma szczególne znaczenie w obszarach intensywnie użytkowanych rolniczo.

W krajobrazie rolniczym najczęściej zasiedlane i wykorzystywane przez nietoperze są obszary związane z wodą. Rzeki,

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

strumienie, kanały melioracyjne, stawy hodowlane oraz niewielkie oczka wodne przy polach należą do miejsc o najwyższej aktywności żerowej. Liczne badania wskazują, że zbiorniki i ciek wodne należą do miejsc o najwyższej aktywności żerowej nietoperzy, nawet w regionach zdominowanych przez grunty orne. Nad wodami koncentrują się masowo owady, co czyni te miejsca wyjątkowo atrakcyjnymi łowiskami. Szczególnie silnie związane z takimi siedliskami są nocek rudy, który poluje tuż nad taflą wody, a także karlik większy i karlik drobny, regularnie spotykane nad rzekami i stawami w krajobrazach rolniczych (Ciechanowski i in. 2015, Dietz i in. 2009). Wysoką aktywność nad wodami wykazuje również borowiec wielki, który wykorzystuje doliny rzeczne jako główne trasy przelotu i żerowiska (Rachwald 1992).

Istotną rolę w funkcjonowaniu nietoperzy odgrywają także ekotony, czyli strefy przejściowe pomiędzy lasem a terenami otwartymi, takimi jak łąki czy pola. Obszary te charakteryzują się wysoką różnorodnością i liczebnością owadów oraz zróżnicowaną strukturą przestrzenną, sprzyjającą żerowaniu gatunków polujących w tzw. przestrzeni krawędziowej. Badania z Puszczy Białowieskiej wykazały, że borowiec wielki osiąga wysoką aktywność właśnie w ekotonach leśno-łąkowych, co wskazuje na znaczenie takich struktur także w rolniczych enklawach leśnych (Rachwald 1992). W krajobrazie rolniczym ekotony pełnią funkcję „pomostów” pomiędzy siedliskami leśnymi a otwartą przestrzenią pól.

Zabudowa wiejska stanowi kolejny, niezwykle ważny element krajobrazu rolniczego z punktu widzenia nietoperzy. Wiele

gatunków wykorzystuje budynki jako kryjówki dzienne, miejsca rozrodu, a czasem także zimowania. Badania przeprowadzone na terenie 11 województw Polski wykazały, że nietoperze regularnie zajmują szczeliny elewacji, przestrzenie pod dachami i strychy budynków gospodarskich, co podkreśla znaczenie tradycyjnej zabudowy wiejskiej dla ich populacji (Janus i Lesiński 2018). Gatunkiem szczególnie silnie związanym z zabudową jest mroczek późny, często tworzący kolonie rozrodcze w budynkach na terenach wiejskich. W pobliżu zabudowań nietoperze wykorzystują również zwiększoną koncentrację owadów przy sztucznym oświetleniu, co wpływa na lokalną intensyfikację żerowania (Sachanowicz i in. 2005, Sachanowicz i in. 2011).

Istotną rolę w funkcjonowaniu nietoperzy odgrywają także ekotony, czyli strefy przejściowe pomiędzy lasem a terenami otwartymi, takimi jak łąki czy pola.
(Fot. Małgorzata Cieślak, CDR w Brwinowie).

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

Tradycyjne budynki gospodarskie, takie jak stodoły, obory czy spichlerze, często są naturalnie zasiedlane przez nietoperze, zwłaszcza gatunki synantropijne, np. mroczek późny. (Fot. Małgorzata Cieślak, CDR w Brwinowie).

Choć same rozległe pola uprawne są dla wielu gatunków środowiskiem stosunkowo ubogim strukturalnie, nie oznacza to, że są one całkowicie omijane przez nietoperze. Gatunki przystosowane do polowania w otwartej przestrzeni, takie jak boro-wiec wielki, mogą intensywnie wykorzystywać duże łany upraw w okresach masowych pojawów owadów, zwłaszcza nocnych motyli. Badania diety wykazały, że właśnie te grupy owadów – obejmujące liczne gatunki szkodników rolniczych – stanowią istotny składnik pokarmu nietoperzy żerujących nad polami (Mikula i in. 2016; Kelling i in. 2023). Oznacza to, że nietoperze pełnią w krajobrazie rolniczym funkcję naturalnych regulatorów

liczebności owadów, przyczyniając się do ograniczania presji agrofagów.

Podsumowując, nietoperze w krajobrazie rolniczym nie występują przypadkowo, lecz są silnie związane z określonymi elementami przestrzeni. Najczęściej spotkać je można w pobliżu wód, wzdłuż zadrzewień śródpolnych i alei, na skrajach lasów oraz w obrębie zabudowy wiejskiej i budynków inwentarskich. Zachowanie tych elementów krajobrazu oraz uwzględnianie obecności nietoperzy podczas modernizacji budynków ma kluczowe znaczenie dla utrzymania ich populacji i funkcjonowania agroekosystemów.

Jak zaprosić nietoperze do gospodarstwa?

Rolnicy mogą w prosty i skuteczny sposób zachęcić nietoperze do obecności w krajobrazie rolniczym, a tym samym wzmocnić naturalną kontrolę agrofagów, bez konieczności ponoszenia dużych kosztów czy ograniczania produkcji. Kluczem jest stworzenie warunków, w których nietoperze znajdą bezpieczne kryjówki, stabilne trasy przelotu oraz bogatą bazę pokarmową. Badania jednoznacznie pokazują, że tam, gdzie krajobraz rolniczy jest zróżnicowany, aktywność nietoperzy, a co za tym idzie – i ich wpływ na populacje owadów, jest wyraźnie większa.

Podstawowym działaniem jest ochrona i odtwarzanie elementów krajobrazu, które nietoperze naturalnie wykorzystują. Zadrzewienia śródpolne, miedze z krzewami, aleje przydrożne oraz pasy drzew wzdłuż cieków wodnych pełnią rolę korytarzy

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

ekologicznych i miejsc żerowania. Gatunki takie jak karlik malutki czy karlik większy szczególnie chętnie poruszają się wzdłuż takich struktur, unikając otwartej, pozbawionej osłony przestrzeni. Zachowanie nawet wąskich pasów zieleni pomiędzy polami może więc znacząco zwiększyć obecność nietoperzy w gospodarstwie (Dietz i in. 2009).

Równie istotna jest obecność wody. Oczka wodne, stawy hodowlane, niewielkie zbiorniki retencyjne czy naturalne rowy z wodą przyciągają ogromne ilości owadów, które stanowią podstawowy pokarm nietoperzy. Nad wodami intensywnie żerują m.in. nocek rudy oraz borowce, a ich aktywność często rozciąga się także na sąsiednie pola. Nawet małe zbiorniki wodne mogą pełnić funkcję „punktów zapalnych” aktywności nietoperzy w krajobrazie rolniczym (Ciechanowski i n. 2015).

Kolejnym bardzo skutecznym i jednocześnie łatwym do wdrożenia rozwiązaniem jest udostępnianie kryjówek. Tradycyjne budynki gospodarskie, takie jak stodoły, obory czy spichlerze, często są naturalnie zasiedlane przez nietoperze, zwłaszcza gatunki synantropijne, np. mroczek późny. Podczas remontów warto zachować dostęp do strychów, szczelin dachowych lub specjalnie zaplanować niewielkie otwory wlotowe. Dodatkowo rolnicy mogą wieszać specjalne skrzynki dla nietoperzy na budynkach gospodarskich lub drzewach – najlepiej na wysokości kilku metrów, w miejscu spokojnym i nasłonecznionym. Badania pokazują, że takie skrzynki są chętnie zasiedlane, szczególnie tam, gdzie brakuje naturalnych dziupli (Janus i in. 2018).

Bardzo ważnym elementem zachęcania nietoperzy jest także ograniczanie chemicznej ochrony roślin lub stosowanie jej w sposób bardziej selektywny. Pestycydy nie tylko redukuje liczebność owadów – a więc bazę pokarmową nietoperzy – ale mogą również pośrednio szkodzić samym ssakom poprzez akumulację toksyn w organizmie. Gospodarstwa stosujące integrowaną ochronę roślin, pasy kwietne czy elementy rolnictwa ekologicznego zazwyczaj notują wyższą aktywność nietoperzy i innych naturalnych wrogów szkodników.

Znaczenie ma również rozsądne gospodarowanie światłem. Intensywne, całonocne oświetlenie podwórek i budynków może zniechęcać część gatunków do przebywania w danym miejscu, choć inne – jak mroczek późny – potrafią wykorzystywać owady gromadzące się przy lampach. Stosowanie oświetlenia punktowego, czujników ruchu i lamp o cieplejszym widmie pozwala ograniczyć negatywny wpływ światła, nie rezygnując całkowicie z bezpieczeństwa.

W dłuższej perspektywie największe korzyści przynosi myślenie o gospodarstwie jako o ekosystemie, a nie wyłącznie o powierzchni produkcyjnej. Nietoperze, podobnie jak ptaki owadożerne czy drapieżne owady, są elementem naturalnego systemu regulacji liczebności agrofagów. Choć ich działanie jest niewidoczne na pierwszy rzut oka, badania pokazują, że kolonie nietoperzy mogą usuwać z krajobrazu rolniczego ogromne ilości nocnych motyli i innych owadów – dokładnie tych, które powodują największe straty w uprawach.

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Wspierając nietoperze, rolnicy zyskują więc naturalnych, darmowych i niezwykle skutecznych sprzymierzeńców, których potencjał wciąż pozostaje zbyt mało doceniany.

Małgorzata Cieślak, CDR w Brwinowie

Opracowano na podstawie:

1. Ciechanowski M., Zajac T., Biłas A., Dunajski R. 2015. *Habitat selection by bats in an agricultural landscape of northern Poland. Mammalian Biology.*
2. Janus K., Lesiński G. 2018. *Bats in buildings in Poland: distribution and conservation problems. Turkish Journal of Zoology.*
3. Mikula P., Morelli F., Lučan R.K., Jones D.N., Tryjanowski P. 2016. *Bats as prey of nocturnal Lepidoptera pests in agricultural landscapes. Biological Conservation.*
4. Rachwald A. 1992. *Habitat preference and activity of the noctule bat Nyctalus noctula in the Białowieża Primeval Forest. Acta Theriologica*
5. Ciechanowski M. (2002). *Community structure and activity of bats (Chiroptera) over different water bodies in northern Poland. Mammalian Biology.*
6. Ciechanowski M., et al. (2017). *Habitat selection of the pond bat Myotis dasycneme during pregnancy and lactation in northern Poland. Journal of Mammalogy.*
7. Lesiński G., Kowalski M., Wojtowicz B., Gulatowska J., Lisowska A. (2007). *Bats on forest islands of different size in an agricultural landscape. Folia Zoologica, 56(2): 153–161.*
8. Lesiński G., Gryz J., Rachwald A., Krauze-Gryz D. (2018). *Zgrupowania nietoperzy w rozdrobnionych kompleksach leśnych w okolicy Rogowa (środkowa Polska). Leśne Prace Badawcze, 79(3): 253–260.*
9. Dietz Ch., von Helvesen O., Nill D. (2009). *Nietoperze Europy i Afryki północno-zachodniej. Biologia, rozpoznawanie, zagrożenia. Multico, Warszawa*
10. Sachanowicz K., Ciechanowski M. 2005. *Nietoperze Polski. Multico, Warszawa*
11. Sachanowicz K. Wower A. 2011. *Poznajemy i chronimy nietoperze w miastach konurbacji śląsko-dąbrowskiej*

Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

Zima w gospodarstwie mlecznym nie zawsze budzi czujność – produkcja wydaje się stabilna, a problemy mniej widoczne. Krowy funkcjonują w stałym rytmie, wyniki często nie odbiegają znacząco od oczekiwań, a codzienna rutyna sprzyja poczuciu kontroli nad sytuacją. Tymczasem to właśnie w okresie zimowym zapada wiele decyzji, które zadecydują o kondycji stada i wynikach produkcyjnych w kolejnej laktacji – tej, która rozpocznie się wiosną lub latem.

**POLSKA FEDERACJA
HODOWCÓW BYDŁA
I PRODUCENTÓW MLEKA**

Organizm krowy nie reaguje na zmiany sezonowe natychmiast. Skutki stresu, niedoborów czy gorszych warunków utrzymania często ujawniają się z opóźnieniem. Dlatego zima jest czasem, w którym buduje się fundament pod przyszłą wydajność, zdrowie i rozród.

Kondycja zimą – punkt wyjścia do kolejnej laktacji

Jednym z kluczowych czynników decydujących o powodzeniu kolejnej laktacji jest kondycja krów utrzymywana w miesiącach

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Zimowe żywienie pełni podwójną rolę. Z jednej strony musi zabezpieczać bieżącą produkcję, z drugiej – przygotowywać organizm krowy do kolejnej laktacji.

Źródło: archiwum PFHBiPM.

zimowych. Nawet niewielkie, stopniowe obniżenie BCS bywa trudne do zauważenia, zwłaszcza gdy nie towarzyszy mu wyraźny spadek mleczności. Zimą organizm krów zużywa jednak więcej energii na utrzymanie temperatury ciała, a każda nierównowaga w bilansie energetycznym szybciej prowadzi do wykorzystywania rezerw.

Krowy, które wchodzić w okres okołoporodowy w gorszej kondycji, są bardziej narażone na problemy metaboliczne, trudniejszy start laktacji oraz obniżoną odporność. Choć skutki te widoczne

są dopiero kilka miesięcy później, ich źródło bardzo często tkwi w zimowym okresie utrzymania.

Warunki środowiskowe a odporność krów

Zimą szczególnego znaczenia nabiera mikroklimat obory. Ograniczona wentylacja, większa wilgotność powietrza i kumulacja gazów szkodliwych obciążają układ oddechowy i osłabiają odporność krów. Choć wiele infekcji udaje się opanować na bieżąco, każda z nich pozostawia ślad w organizmie zwierzęcia.

Krowy funkcjonujące przez kilka miesięcy w warunkach obniżonego komfortu wchodzi w kolejną laktację mniej odporne, wolniej się regenerują i częściej reagują problemami zdrowotnymi w pierwszych tygodniach po wycieleniu. To okres, w którym oczekiwania produkcyjne są najwyższe, a jednocześnie organizm jest najbardziej obciążony.

Odpoczynek zimą – inwestycja w przyszłą wydajność

Komfort odpoczynku w okresie zimowym ma bezpośredni wpływ na przyszłą laktację. Krowy spędzają w pozycji leżącej znaczną część doby, a jakość tego odpoczynku warunkuje prawidłowy metabolizm, krążenie krwi w wymieniu oraz regenerację organizmu. Wilgotne, zimne lub źle utrzymane legowiska skracają czas leżenia, co początkowo może nie być zauważalne w wynikach produkcyjnych.

W dłuższej perspektywie skutkuje to jednak większym obciążeniem organizmu, problemami z racicami i wymieniem oraz gorszą adaptacją do intensywnej produkcji mleka w kolejnej

strona główna

- Uprawa pszenicy zgodnie z metodyką Integrowanej Produkcji
- Agroleśnictwo w Polsce: kierunki rozwoju, praktyka i rola doradców rolniczych
- Fosfor w obiegu
- Żywnienie krów mlecznych zimą – jak utrzymać produkcję i zdrowie stada?
- Nowe odmiany roślin bobowatych grubonasiennych wpisane do rejestru w 2025 roku
- Wpływ praktyk rolniczych i struktury krajobrazu na aktywność oraz różnorodność nietoperzy w ekosystemach rolniczych
- Krowa zimą, efekty latem – jak obecne decyzje wpływają na kolejną laktację

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

laktacji. Komfort zimą nie jest więc luksusem, lecz elementem przygotowania krów do przyszłych wyzwań produkcyjnych.

Rozród – skutki zimy widoczne z opóźnieniem

Rozród jest jednym z obszarów, w których konsekwencje zimowych decyzji ujawniają się najpóźniej. Gorsza kondycja, stres środowiskowy i obniżona odporność wpływają na funkcjonowanie układu hormonalnego oraz skuteczność zacielen. Choć problemy te często przypisywane są okresowi letniemu, ich przyczyna bardzo często leży w zimowym utrzymaniu krów.

Wydłużone okresy międzywycieleniowe, trudniejszy powrót do cykliczności czy słabsze wyniki rozrodu nie pojawiają się przypadkowo. To efekt kumulacji czynników działających na organizm krowy na długo przed momentem krycia.

Żywnienie zimą jako element przygotowania do kolejnej laktacji

Zimowe żywienie pełni podwójną rolę. Z jednej strony musi zabezpieczać bieżącą produkcję, z drugiej – przygotowywać organizm krowy do kolejnej laktacji. Stabilne pobranie paszy, odpowiednia koncentracja energii oraz dobra jakość pasz objętościowych pozwalają utrzymać kondycję i wspierają regenerację organizmu w okresie mniejszej aktywności.

Spadki pobrania paszy zimą, nawet jeśli nie skutkują natychmiastowym obniżeniem wydajności, często odbijają się na starcie kolejnej laktacji. Dlatego sposób żywienia krów zimą wpływa nie tylko na bieżącą mleczność, ale także na przebieg i wyniki kolejnej laktacji.

Zima jako fundament całorocznego zarządzania stadem

Coraz więcej gospodarstw dostrzega, że sukces produkcyjny jest efektem konsekwentnego zarządzania przez cały rok. Zima nie jest okresem „przetrwania”, lecz czasem budowania podstaw pod przyszłe wyniki. Warunki utrzymania, żywienie i organizacja pracy w tym okresie decydują o tym, jak stado poradzi sobie w kolejnej laktacji – zwłaszcza w trudniejszych, letnich warunkach.

Wsparcie doradcze PFHBiPM

Ocena, czy zimowe decyzje rzeczywiście przygotowują stado do kolejnej laktacji, bywa trudna w codziennej pracy gospodarstwa. Doradcy PFHBiPM oferują zarówno doradztwo ogólne, obejmujące ocenę warunków utrzymania i zarządzania stadem, jak i doradztwo żywieniowe, które pozwala dopasować dawki do aktualnych oraz przyszłych potrzeb krów.

Takie spojrzenie z zewnątrz pomaga nie tylko reagować na bieżące problemy, ale przede wszystkim planować produkcję w dłuższej perspektywie. To wsparcie, które pozwala, aby decyzje podejmowane zimą przełożyły się na lepsze wyniki produkcyjne latem.

Więcej informacji:

- <https://pfhb.pl/doradztwo/doradztwo-ogolne>
- <https://pfhb.pl/doradztwo/doradztwo-zywieniowe>

Maria Olszewska

Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka w Warszawie

■ Zasady prowadzenia ewidencji przychodów i rozchodów w gospodarstwie przez beneficjentów interwencji I.11 „Premie dla młodych rolników” w ramach PS WPR na lata 2023 – 2027

Zasady prowadzenia ewidencji przychodów i rozchodów w gospodarstwie przez beneficjentów interwencji I.11 „Premie dla młodych rolników” w ramach PS WPR na lata 2023 – 2027

Skorzystanie przez beneficjenta z pomocy w ramach interwencji I.11 „Premie dla młodych rolników” w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 wiąże się z koniecznością wypełnienia zobowiązań wynikających z otrzymania tego dofinansowania, do których należy m.in. prowadzenie rachunkowości rolniczej. Obejmuje ona ewidencję zdarzeń gospodarczych i opracowanie zestawień na potrzeby realizacji zobowiązań wynikających z interwencji tj. zestawienia przychodów i wykazu faktur. Przychody uzyskiwane w związku z prowadzoną w gospodarstwie działalnością rolniczą oraz wydatki na inwestycje materialne i niematerialne określone w biznesplanie muszą być udokumentowane dokumentami potwierdzającymi transakcje.

Formy prowadzenia rachunkowości

Zapisy rachunkowe mogą być realizowane:

- 1) Przy pomocy **narzędzia do oceny ekonomicznej gospodarstwa**. Narzędzie jest samoliczącym skoroszytem MS Excel, udostępnionym przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki

Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy (IERiGŻ-PIB) na stronie internetowej www.ierigz.waw.pl/narzedzie. Narzędzie zostało dostosowane do potrzeb PS WPR 2023-2027, w taki sposób, aby beneficjenci interwencji I.11 przy jego pomocy mogli wywiązać się z obowiązku prowadzenia rachunkowości rolniczej oraz w sposób automatyczny przygotować zestawienia przychodów. Na stronie internetowej zamieszczono także instrukcję obsługi oraz informacje dotyczące rejestracji zdarzeń gospodarczych i generowania niezbędnych załączników na potrzeby rozliczeń zobowiązań beneficjenta wobec ARiMR.

W przypadku rolnika – beneficjenta interwencji I.11 „Premie dla młodych rolników” należy pamiętać także o zobowiązaniu dotyczącym osiągnięcia oraz utrzymania w OZC co najmniej 60-procentowego udziału przychodów uzyskiwanych w związku z prowadzoną w gospodarstwie działalnością rolniczą we wszystkich swoich przychodach (§4 ust. 1 pkt 8 umowy).

- 2) W ramach **Polskiego FADN/FSDN** czyli Systemu Zbierania i Wykorzystywania Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonującego w ramach sieci zbierania danych rachunkowych o dochodach i działalności gospodarczej gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej (FADN). System ten jest prowadzony przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. o zbieraniu i wykorzystywaniu danych rachunkowych z gospodarstw rolnych. Dane są zbierane i przekazywane do IERiGŻ-PIB za pośrednictwem ośrodków doradztwa rolniczego, przy wykorzystaniu papierowych lub elektronicznych Książek Rachunkowości Rolnej (KRR) w ciągu roku obrachunkowego (kalendarzowego).
- 3) W formie **podatkowej księgi przychodów i rozchodów**, jednak dotyczy to tylko gospodarstw gdzie prowadzony jest wyłącznie dział specjalny produkcji rolnej. Działami specjalnymi produkcji rolnej są: uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawy grzybów i ich grzybni, uprawy roślin „in vitro”, fermowa hodowla i chów drobiu rzeźnego i nieśnego, wylęgarnie drobiu, hodowla i chów zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, hodowla dżdżownic, hodowla entomofagów, hodowla jedwabników, prowadzenie pasiek oraz hodowla i chów innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym.
- 4) W formie **księgi rachunkowej**. Szczegółowe informacje na temat prowadzenia ksiąg rachunkowych zostały opisane w rozdziale 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r., o rachunkowości

(Dz. U. z 2023 r. poz. 120, z późn. zm.). Warto zwrócić uwagę, że obowiązek prowadzenia ksiąg, zgodnie z art. 2 ww. ustawy dotyczy m.in. spółek handlowych: osobowych, kapitałowych oraz organizacji, a także spółek cywilnych i osób prawnych, z wyjątkiem Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego lub podmiotów, których przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów za poprzedni rok przekroczyły w złotych równowartość 2,5 miliona euro.

Zobowiązania beneficjenta w zakresie prowadzenia rachunkowości rolniczej w gospodarstwie

Rolnik – beneficjent interwencji I.11 „Premie dla młodych rolników” w momencie zawarcia umowy o przyznaniu pomocy, **zobowiązuje się do rozpoczęcia prowadzenia rachunkowości rolniczej w terminie 12 miesięcy od dnia przyznania pomocy i prowadzenia jej do końca okresu związania celem**¹. Zaleca się, aby prowadzenie rachunkowości rolniczej rozpocząć od dnia poniesienia pierwszego wydatku, nawet jeśli miałoby miejsce przed zawarciem umowy o przyznaniu pomocy.

Potwierdzeniem realizacji zobowiązania na etapie wypłaty:

- 1) pierwszej raty pomocy (WOP I), tj. w terminie 12 miesięcy od dnia przyznania pomocy, są:
 - wydruk/skan ewidencji, na którym zawarta będzie informacja o zdarzeniach gospodarczych, które wystąpiły w gospodarstwie

¹ Okres związania celem (OZC) – 3 lata od dnia wypłaty drugiej raty pomocy, a jeśli okres ten upłynie wcześniej niż okres 5 lat liczony od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy – do dnia upływu 5 lat liczonych od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy.

Zmiana formy prowadzenia rachunkowości np. z narzędzia oceny ekonomicznej na Polski FADN/ FSDN jest możliwa w każdym roku realizacji usługi, jednak zalecane jest, żeby zmian dokonywać na dzień 1 stycznia.

- beneficjenta od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy lub
 - zaświadczenie z ośrodka doradztwa rolniczego/IRGŻ–PIB – w przypadku prowadzenia rachunkowości rolniczej przy pomocy Polskiego FADN/FSDN, lub
 - zaświadczenie z biura rachunkowego – w przypadku, gdy rachunkowość rolnicza prowadzona jest przez biuro rachunkowe.
- 2) drugiej raty pomocy, (WOP II), składanego po zrealizowaniu biznesplanu, w I kwartale roku następującego po roku docelowym, są:
- wykaz posiadanych dowodów księgowych, dokumentujących poniesione w ramach operacji koszty tzw. „Wykaz faktur”,

- zestawienie przychodów uzyskanych w związku z prowadzoną w gospodarstwie działalnością rolniczą tzw. „Zestawienie przychodów”.

W okresie związania celem (OZC) – w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia zakończenia okresu związania celem, beneficjent składa informację o realizacji zobowiązań w okresie związania celem przy użyciu formularza udostępnionego przez Agencję wraz z dokumentami potwierdzającymi zrealizowanie przez beneficjenta zobowiązań w okresie związania celem, w tym dokument potwierdzający prowadzenie rachunkowości rolniczej w gospodarstwie.

W przypadku nierozpoczęcia lub zaprzestania prowadzenia rachunkowości przewidziano następujące formy sankcji:

- na etapie wypłaty pierwszej raty pomocy – w przypadku, gdy beneficjent nie rozpocznie prowadzenia w gospodarstwie rachunkowości rolniczej następuje odmowa wypłaty pierwszej raty pomocy;
- na etapie wypłaty drugiej raty pomocy – w przypadku, gdy beneficjent nie prowadzi w gospodarstwie rachunkowości rolniczej co najmniej od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy następuje odmowa wypłaty drugiej raty pomocy oraz zwrot w wysokości 3% kwoty pierwszej raty pomocy każdy rok, w którym nie prowadzono tej rachunkowości;
- w okresie związania celem – w przypadku, gdy beneficjent zaprzestał prowadzenia w gospodarstwie rachunkowości rolniczej zwrotowi podlega 3% wypłaconej kwoty pomocy za każdy rok, w którym nie prowadzono tej rachunkowości.

Zmiana formy prowadzenia rachunkowości np. z narzędzia oceny ekonomicznej na Polski FADN/ FSDN jest możliwa w każdym roku realizacji usługi, jednak zalecane jest, żeby zmian dokonywać na dzień 1 stycznia. W przypadku zmiany formy w trakcie roku kalendarzowego zalecane jest prowadzenie zapisów równoległe tj. w narzędziu oceny ekonomicznej i Polskim FADN/FSDN, a od 1 stycznia kolejnego roku tylko w zmienionej formie.

Beneficjent prowadzący zapisy rachunkowe z wykorzystaniem narzędzia oceny ekonomicznej w momencie aktualizacji wersji udostępnionego pliku narzędzia przez IERiGŻ:

Skorzystanie przez beneficjenta z pomocy w ramach interwencji I.11 „Premie dla młodych rolników” w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 wiąże się z koniecznością wypełnienia zobowiązań wynikających z otrzymania tego dofinansowania, do których należy m.in. prowadzenie rachunkowości rolniczej.

- powinien kontynuować gromadzenie danych do końca okresu związania celem w wersji narzędzia, w której rozpoczął prowadzenie rachunkowości, jednak;
- może prowadzić rachunkowość rolniczą w nowszej wersji Narzędzia, pod warunkiem, że beneficjent zdecyduje się na przepisanie zarejestrowanych w starszej wersji Narzędzia zdarzeń do nowszej. Wówczas za datę rozpoczęcia prowadzenia rachunkowości uznana będzie data ze starszej wersji Narzędzia.

Dokumenty potwierdzające transakcje

Zapisy rachunkowe dokonywane są na podstawie następujących dokumentów potwierdzających transakcje:

- kopie faktury i faktury VAT RR, o których mowa w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług;
- wydruk paragonu fiskalnego kas rejestrujących;
- rachunek, o którym mowa w rozdziale 12 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, **wraz z potwierdzeniem przelewu ogólnej sumy należności** na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej;
- umowa kupna–sprzedaży **wraz z potwierdzeniem przelewu umówionej kwoty** na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej.

W przypadku rolnika – beneficjenta interwencji I.11 „Premie dla młodych rolników” należy pamiętać także o zobowiązaniu dotyczącym osiągnięcia oraz utrzymania w OZC co najmniej 60-procentowego udziału przychodów uzyskiwanych w związku z prowadzoną w gospodarstwie działalnością rolniczą

we wszystkich swoich przychodach (§4 ust. 1 pkt 8 umowy). Podstawą ewidencji zrealizowanych transakcji oraz potwierdzenia 60% udziału przychodów są ww. dokumenty oraz przychody osiągnięte z tytułu^{*2}:

1) wsparcia UE oraz z tytułu pomocy krajowej przyznanej w odniesieniu do działalności rolniczej, w tym premie zalesieniowe, o ile dotyczą gruntów rolnych, oraz premie w zakresie zadrzewień śródpolnych i w zakresie systemów rolno–leśnych, z **wyjątkiem**:

a) **wsparcia o charakterze inwestycyjnym** (przeznaczonym na budowę, zakup, modernizację lub odtworzenie środków trwałych), w tym przeznaczonym na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych, a także w ramach programu zwiększania lesistości kraju,

b) **premii dla młodych rolników**;

2) ze sprzedaży usług:

a) wspomagających produkcję roślinną (PKD: 01.61.Z),

b) wspomagających chów i hodowlę zwierząt gospodarskich (PKD: 01.62.Z),

c) następujących po zbiorach (PKD: 01.63.Z),

d) obróbki nasion dla celów rozmnażania roślin (PKD: 01.64.Z),

e) krótkiego zakwaterowania (agroturystyki) (PKD 55.20.Z);

² Opracowano na podstawie rozdziału V.2.3. Udział przychodów związanych z prowadzoną działalnością rolniczą, „Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania, wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji I.11 Premie dla młodych rolników”

3) z działów specjalnych produkcji rolnej (z wyłączeniem hodowli ryb akwariowych, kotów rasowych, psów rasowych, entomofagów oraz zwierząt laboratoryjnych);

4) z tytułu odszkodowań za ubezpieczone konkretne uprawy lub zwierzęta;

5) z tytułu czynszu za wydzierżawienie lub wynajęcie składników należących do gospodarstwa;

6) z tytułu odsetek uzyskanych od środków finansowych zgromadzonych na rachunku bankowym, wydzielonym dla gospodarstwa rolnego.

Łukasz Bocheński, CDR Oddział w Poznaniu

Opracowano na podstawie:

1. *Wytycznych szczegółowych PS WPR 2023–2027 dla interwencji I.11 „Premie dla młodych rolników”.*
2. *Zasad prowadzenia rachunkowości rolniczej przez beneficjentów interwencji I.11.*
3. *Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.*

- Kobiecą dłońią – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

Kobiecą dłońią – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce

*„Bo liderką nie zostaje się wtedy, gdy osiąga się cel.
Liderką zostaje się wtedy, gdy swoim przykładem
zachęca się innych, żeby też spróbowali”*

Publikacja **„Kobiecą dłońią – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich”** ma formę profesjonalnego poradnika-reportażu. Prezentuje inspirujące historie przedsiębiorczych kobiet z obszarów wiejskich w Polsce, które z powodzeniem rozwijają własne gospodarstwa rolne oraz firmy przetwórcze.

Bohaterkami publikacji są właścicielki gospodarstw i firm, które w swojej działalności gospodarczej wykorzystują lokalne zasoby – w szczególności uprawy roślinne – do tworzenia:

- żywności prozdrowotnej i odżywczej, opartej na surowcach roślinnych;
- naturalnych produktów przetwórstwa roślinnego;
- wyrobów dekoracyjnych i użytkowych, bazujących na lokalnych roślinach oraz tradycyjnych materiałach.

Publikacja pokazuje, w jaki sposób kobiety skutecznie łączą lokalną tradycję, dziedzictwo kulturowe i wiedzę rolniczą

z nowoczesnym podejściem do przedsiębiorczości. Obejmuje ono przetwórstwo, budowanie marki, promocję produktów, wykorzystanie narzędzi cyfrowych oraz sprzedaż online.

Materiały reportażowe powstają w różnych regionach Polski, dzięki czemu publikacja ukazuje różnicowanie kulturowe, surowcowe i gospodarcze obszarów wiejskich oraz bogactwo lokalnych inicjatyw kobiecych.

Publikacja ma charakter **edukacyjny, promocyjny i motywacyjny**. Dokumentuje rzeczywiste sukcesy kobiet prowadzących działalność gospodarczą na obszarach wiejskich i inspiruje inne mieszkanki tych terenów do podejmowania własnych inicjatyw gospodarczych i społecznych.

Wprowadzenie – Karolina Suska, Rada Kobiet i nie tylko

Część I – Kobiety, które zmieniają polską wieś

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego:

- Prof. dr hab. Krystyna Krzyżanowska;
- Dr inż. Anna J. Parzonko;
- Dr inż. Anna Sieczko;
- Dr Jan Zawadka;

Wstęp – Kobiety, które zmieniają polską wieś

Rozdział wprowadzający opisuje społeczną i gospodarczą rolę kobiet na obszarach wiejskich oraz ich znaczenie w rozwoju przedsiębiorczości i innowacji. Przedstawia ideę publikacji jako

strona główna

- Kobięcą dłoń – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

przewodnika po inspiracjach, możliwościach i praktykach, które można wdrożyć we własnym gospodarstwie lub firmie.

Tekst odnosi się do aktualnych celów Unii Europejskiej, takich jak Europejski Zielony Ład czy Wspólna Polityka Rolna 2023–2027, a także do krajowych programów wspierających aktywność zawodową kobiet.

Obszary wiejskie dziś – wyzwania, szanse i zmiany

Rozdział przedstawia aktualną sytuację ekonomiczną i społeczną obszarów wiejskich. Pokazuje rosnące znaczenie przetwórstwa, produktów lokalnych, krótkich łańcuchów dostaw oraz trendów prozdrowotnych.

Autorzy zwracają uwagę na rolę ekologii, digitalizacji i sprzedaży internetowej oraz podkreślają, że kobiety coraz częściej stają się liderkami zmian, tworząc nowe modele biznesowe i nadając kierunek rozwojowi gospodarstw rodzinnych.

Dobre praktyki – inspirujące historie kobiet z całej Polski

Rozdział stanowi zbiór reportaży prezentujących przedsiębiorczynie prowadzące działalność opartą na uprawie roślin i przetwórstwie. Każda historia opowiedziana jest w formie storytellingu – od pierwszego pomysłu, przez trudności i momenty kryzysowe, aż po rozwój i osiągnięte efekty.

Każdy reportaż zawiera:

- opis gospodarstwa lub firmy,
- wywiad z właścicielką,

- zdjęcia plenerowe i z procesu produkcji,
- komentarz klienta,
- pokazanie zmiany „przed i po”,
- kluczowe przesłanie: „Ty też dasz radę”.

Kobiety przedsiębiorcze zaprezentowane w publikacji:

Gospodarstwo Ekologiczne u Machockich.
www.gospodarstwoekologiczneumachockich.pl (Fot. Agata Machocka).

Warmińska Pszczoła.
www.mazuryagroturystyka.com.pl (Fot. Katarzyna Maziec).

NATURIANKI.
www.naturianki.pl (Fot. Agnieszka Zwolińska).

Malowane Wierchy.
www.malowanewierchy.pl (Fot. Sylwia Pach).

strona główna

- Kobięcą dłoń – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

Mazowieckie Sioło „Julianówka”
www.julianowka.com.pl
(Fot. Mariola Kowalska).

Zielna Chata. [Facebook: Zielna Chata](https://www.facebook.com/ZielnaChata)
(Fot. Lilia Kowalewska).

Zagroda Edukacyjna „Ziołowy Dzbaneł”.
www.ziolowydzbaneł.pl (Fot. Ewa Nisiewicz).

Szkółka roślin ozdobnych w Drwalewiczach.
[Facebook](https://www.facebook.com/AnnaWoźniak) (Fot. Anna Woźniak).

Gospodarstwo Agroturystyczne Dolina Bobrów.
www.dolinabobrow.pl
(Fot. Anna Michalik).

Zmiana „przed i po” – co naprawdę daje wdrożenie dobrych praktyk?

Rozdział podsumowuje wspólne elementy transformacji widoczne w historiach bohaterów. Pokazuje, jak wyglądały ich firmy na początku, z jakimi trudnościami się mierzyły oraz jakie efekty przyniosło wdrożenie konkretnych rozwiązań.

Autorzy analizują kluczowe czynniki sukcesu, takie jak: mądre zarządzanie uprawami, inwestycje w sprzęt, rozwój kompetencji, współpraca z innymi gospodarstwami oraz odwaga w promowaniu własnej marki. Wskazują również najczęstsze błędy i wnioski płynące z doświadczeń bohaterów.

Część II – Jak budować markę i promować się w Internecie

Praktyczki: Karolina Boryczko, Anna Styszko

Kącik porad: Jak prowadzić własną działalność przetwórczą?

Praktyczny poradnik dla kobiet rozpoczynających działalność opartą na uprawie roślin i przetwórstwie. Zawiera wskazówki dotyczące planowania, organizacji pracy, wymagań prawnych, higieny produkcji, kalkulacji kosztów oraz dbania o jakość. Treści przedstawione są w formie checklist i krótkich komentarzy eksperckich.

Kącik porad: Promocja, sprzedaż i budowanie marki, wykorzystanie AI

Rozdział pokazuje, jak promować produkty z własnego gospodarstwa, jak prowadzić media społecznościowe, wykonywać

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

strona główna

- Kobięcą dłoń – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

atrakcyjne zdjęcia oraz budować autentyczną markę opartą na lokalności i jakości. Zawiera proste narzędzia do planowania komunikacji oraz wskazówki dotyczące udziału w targach, kiermaszach i wydarzeniach lokalnych.

Kącik porad: Jak korzystać z dostępnych środków wsparcia?

Przegląd dostępnych programów finansowania, takich jak PROW, WPR 2023–2027, KPO, RPO oraz programów dedykowanych kobietom. Rozdział omawia proces aplikacji krok po kroku: od analizy potrzeb, przez przygotowanie dokumentów, po realizację projektu i obowiązki sprawozdawcze.

Część III – „Ty też dasz radę”

Psycholożka: Dominika Miedzińska-Golczyk

Coaching dla przedsiębiorczyń – „Ja jako liderka zmiany”

Część rozwojowa poświęcona budowaniu pewności siebie, odwagi do działania oraz pracy nad celami. Pokazuje, że sukces zaczyna się od mindsetu i świadomego podejścia do własnych możliwości.

Ćwiczenia coachingowe – „Dam radę, bo potrafię”

Zestaw krótkich ćwiczeń wspierających planowanie, motywację i działanie krok po kroku. Każde ćwiczenie kończy się wzmacniającym przesłaniem: „Ty też dasz radę”.

Podsumowanie – „Ty też dasz radę”

Publikacja kończy się motywującym przesłaniem, że każda kobieta może rozpocząć własną drogę przedsiębiorczą, wykorzystując

lokalne zasoby, wiedzę, pasję i odwagę. To zaproszenie do działania oraz dowód na to, że rozwój obszarów wiejskich zaczyna się od kobiet, które decydują się spróbować.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Operacja dofinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach
Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.
Operacja opracowana przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Krakowie. Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej
Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Słowo wstępne do publikacji

Kobiety żyją dziś w czasach, które dają im wyjątkowe możliwości. Jeszcze kilkadziesiąt lat temu nasze babki i prababki mogły jedynie marzyć o powszechnym dostępie do edukacji, o własnym biznesie, o wsparciu społecznym, instytucjonalnym czy o technologiach, które znacząco ułatwiają nam życie. Wcześniejsze pokolenia żyły w rzeczywistości, w której trudne warunki, ograniczone prawa i tradycyjne role społeczne często stanowiły barierę nie do pokonania. A jednak pomimo tego wszystkiego to właśnie ich upór, wytrwałość, codzienna ciężka praca i gotowość do podejmowania wyzwań sprawiły, że kolejne pokolenia kobiet mogą żyć dziś dłużej, zdrowiej i pełniej.

Według danych statystycznych, kobiety w Polsce żyją dziś średnio o 20 lat dłużej niż w połowie XX wieku. Ta zmiana nie wydarzyła się sama z siebie. To rezultat długofalowego rozwoju

strona główna

- Kobięcą dłoń – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

zarówno medycyny, infrastruktury, jak i społecznej świadomości w bardzo wielu kontekstach naszej codzienności. To efekt pojawienia się innowacji, nowych technologii, dostępności do wiedzy i edukacji, które stopniowo zmieniały mentalność całych społeczności. Współczesne kobiety, w tym kobiety mieszkające na obszarach wiejskich, coraz bardziej świadomie dostrzegają swoją sprawczość, kompetencje, doświadczenie oraz realny wpływ, jaki mogą wywierać na otoczenie. Coraz głośniej i pewniej mówią „chcieć to móc!”, a ich działania udowadniają, że te słowa nie są jedynie sloganem, a realną zmianą.

Kiedy zaczyna się historia przedsiębiorczych kobiet na wsi? Gdybym miała wskazać moment symboliczny, natychmiast sięgnęłabym do literatury. Do Hanki z „Chłopów” Władysława Reymonta. Jednej z najbardziej wyrazistych kobiecych bohaterek polskiej prozy. Hanka była symbolem siły, zaradności i zdolności do przejścia odpowiedzialności w najtrudniejszych sytuacjach. Gdy mężczyźni we wsi zostali aresztowani, to ona organizowała pracę, podejmowała decyzje i zabezpieczała byt rodziny. Jej historia, choć osadzona w realiach końca XIX wieku pokazuje cechy, które także dziś wyróżniają kobiety wiejskie – determinację, odwagę, pracowitość, gospodarność, umiejętność łączenia wielu ról i gotowość do wprowadzania zmian.

Właśnie dlatego, patrząc na współczesną wieś, możemy z dumą powiedzieć, że takich kobiet jak Hanka jest dziś więcej niż kiedykolwiek wcześniej. Dzisiejsze kobiety wiejskie są wykształcone, świadome, kompetentne i niezwykle odważne w podejmowaniu

decyzji. Według raportu „Kobiety w rolnictwie 2025”¹, opracowanego przez Fundację Agro Woman i Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, kobiety stanowią 30% wszystkich pracujących w rolnictwie. Co więcej, ponad 70% z nich współdecyduje o inwestycjach w gospodarstwach, a co piąta kobieta podejmuje decyzje całkowicie samodzielnie. Do tego należy dodać dynamiczny rozwój przedsiębiorczości kobiet wiejskich. Coraz więcej z nich zakłada własne firmy, zajmuje się przetwórstwem, tworzy produkty regionalne i rzemieślnicze, wprowadza innowacyjne rozwiązania technologiczne, prowadzi gospodarstwa tematyczne i agroturystyczne. Te kobiety nie tylko wpisują się w lokalny krajobraz biznesowy, ale one go współtworzą i zmieniają. Są liderkami, twórczyniami, przedsiębiorczyniami, wizjonerkami lokalnych zmian. Są kobietami, którym naprawdę zależy, które pracują z pasją i które udowadniają, że wieś może być idealnym miejscem do życia, twórczym, nowoczesnym i pełnym zawodowych szans.

Dziś, jak nigdy dotąd, potrzebujemy historii takich kobiet. Potrzebujemy opowieści o odwadze i pomysłowości, ale także o wyzwaniach, trudnościach, o oporze otoczenia, o ciężkiej codziennej pracy i pokonywaniu barier. Bo to właśnie takie historie dodają siły, motywują do działania i pokazują, że każdy sukces, także biznesowy zaczyna się od marzenia i pierwszego, często niewielkiego kroku.

¹ <https://agrowoman.pl/raport-z-badania-kobiety-w-rolnictwie-2025/>

strona główna

- Kobięcą dłonią – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Niniejsza publikacja powstała z myślą zarówno o kobietach, które mieszkają i pracują na obszarach wiejskich, jak i o tych, które dopiero planują zmianę i własne działania. Zachęcam do jej lektury kobiety, które już prowadzą swoje gospodarstwa, firmy, przetwórnictwo lub warsztaty, ale również te, które dopiero szukają kierunku dla siebie. Wierzę, że trafi też ona do tych młodych dziewczyn, które stoją u progu życiowych wyborów i które chcą widzieć wieś jako miejsce swojej przyszłości. Mam również nadzieję, że sięgną po nią mężczyźni, partnerzy, mężowie, ojcowie, czy też synowie, którzy mogą realnie wspierać kobiety w ich rozwoju i w codziennej przedsiębiorczości.

Publikacja do pobrania.

https://www.cdr.gov.pl/images/Krakow/2026/01/2025_Kobieta_dlonia.pdf

Ta publikacja pokazuje sylwetki odważnych i sprawczych kobiet, które w swoim codziennym działaniu udowadniają, że na wsi można tworzyć nowoczesne przedsiębiorstwa, budować marki,

realizować pasje i wpływać na rozwój lokalnej społeczności. Oczywiście wymaga to odwagi, wiedzy, pomysłu i otwartości na zmiany, ale przede wszystkim chęci do działania. Bo każda z nas, każda mieszkanka wsi, może mieć wpływ. Każda może zmienić swoją miejscowość, stworzyć coś własnego, zbudować dobrobyt swojej rodziny, a przy tym inspirować innych. W praktyce okazuje się, że kobiety wiejskie mają wszystkie potrzebne kompetencje, czasem tylko brakuje im odwagi do wykonania pierwszego kroku, albo wiary w to, że naprawdę mogą działać na wielu obszarach.

Dlatego niech przedstawione tu historie kobiet będą nie tylko ciekawą lekturą, lecz przede wszystkim inspiracją. Niech staną się dowodem na siłę, która drzemie w kobietach i zaproszeniem do tego, by uwierzyć w siebie. Przyszłość polskiej wsi w ogromnej mierze zależy właśnie od kobiet, tych kreatywnych, mądrych, otwartych i gotowych, by wziąć sprawy w swoje ręce i zacząć działać. Najlepiej już od teraz, już od dziś.

Karolina Suska

Opracowanie: Karolina Boba, CDR Oddział w Krakowie

strona główna

- Kobięcą dłoń – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie

Rolnictwo jest jednym z kluczowych sektorów gospodarki, jednak jego intensywny rozwój wiąże się z istotnym oddziaływaniem na środowisko naturalne. W szczególności niewłaściwe gospodarowanie składnikami nawozowymi prowadzi do zanieczyszczenia wód i gleb, co jest wynikiem nadmiernego odpływu pierwiastków biogennych, takich jak azot i fosfor. W związku z tym coraz większy nacisk kładzie się na racjonalne nawożenie, dostosowane do rzeczywistych potrzeb roślin.

Jedną z inicjatyw odpowiadających na te wyzwania jest projekt STRATUS (AdviSor neTwork foR OptimAl ferTilisers Use), realizowany w ramach programu Horyzont Europa. Jego celem jest stworzenie międzynarodowej sieci specjalistów, którzy będą wspierać rolników w całej Europie w odpowiedzialnym i świadomym stosowaniu nawozów, zgodnie z zasadami ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju.

Cele i główne założenia projektu

STRATUS koncentruje się na problematyce nawożenia. Celem projektu jest wypracowanie najlepszych praktyk w tym zakresie, które pozwolą z jednej strony zwiększyć efektywność produkcji, a z drugiej — zminimalizować negatywne skutki dla środowiska.

Projekt, koordynowany przez hiszpańską organizację INTIA, skupia 18 partnerów z 27 krajów członkowskich Unii Europejskiej. Rozpoczął się w lutym 2024 roku, a jego zakończenie zaplanowano na styczeń 2029 roku. W ramach działań projektu STRATUS zaplanowano między innymi:

- zebranie i weryfikację ponad 100 najlepszych praktyk i innowacji dotyczących nawożenia;

STRATUS jest przykładem nowoczesnego podejścia do rolnictwa opartego na wiedzy i współpracy.
(Fot. Magdalena Tomczyk, CDR O/Radom).

strona główna

- Kobięcą dłonią – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

Celem projektu jest stworzenie międzynarodowej sieci specjalistów, którzy będą wspierać rolników w całej Europie
(Fot. Magdalena Tomczyk, CDR O/Radom).

- opracowanie 60 materiałów szkoleniowych i demonstracyjnych, które będą wykorzystywane przez doradców rolnych;
- stworzenie 10 Wspólnot Praktyk (Communities of Practice) działających na poziomie krajowym i regionalnym;
- organizację seminariów, warsztatów oraz wydarzeń mających na celu wymianę doświadczeń między rolnikami, doradcami i naukowcami.

W rezultacie rolnicy w całej Europie zyskają dostęp do nowoczesnej, praktycznej wiedzy, umożliwiającej bardziej precyzyjne i świadome stosowanie nawozów, z uwzględnieniem specyfiki lokalnych warunków klimatycznych i glebowych.

Znaczący wkład Polski w projekt STRATUS

Polska odgrywa istotną rolę w projekcie STRATUS. Nasz kraj reprezentuje Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Radomiu, które odpowiada za koordynację działań na terenie Polski, współpracę z lokalnymi doradcami i rolnikami oraz organizację szkoleń i wydarzeń promujących najlepsze praktyki w zakresie nawożenia.

Warunki rolnicze w Polsce różnią się w zależności od regionu — gleby mają zróżnicowaną jakość, klimat jest niejednorodny, a struktura upraw zmienna lokalnie, co wymaga indywidualnego podejścia do nawożenia. Ważnym zadaniem w projekcie jest również zebranie i analiza rozwiązań specyficznych dla naszego kraju oraz dostosowanie metod wypracowanych na poziomie europejskim do polskich warunków.

Znaczenie projektu STRATUS dla polskiego rolnictwa

Polskie rolnictwo stoi obecnie przed wyzwaniami związanymi z koniecznością ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej efektywności produkcji. Zmiany klimatyczne, regulacje unijne dotyczące ochrony środowiska oraz rosnące koszty produkcji wymuszają poszukiwanie nowoczesnych i skutecznych rozwiązań.

Dzięki udziałowi w projekcie STRATUS Polska zyskuje dostęp do najnowszych, zweryfikowanych naukowo metod nawożenia, dostosowanych do lokalnej specyfiki. Oznacza to nie tylko wyższą jakość produktów rolnych, ale również realny wkład w ochronę

strona główna

- Kobięcą dłoń – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

środowiska naturalnego — ograniczenie emisji azotu do atmosfery, zmniejszenie wymywania składników odżywczych do wód gruntowych oraz poprawę zdrowotności gleb.

Co więcej, projekt umożliwia polskim doradcom wymianę doświadczeń i współpracę z doradcami z innych krajów Unii Europejskiej, co sprzyja szybszemu wdrażaniu innowacji oraz budowaniu silnych, międzynarodowych sieci współpracy.

Perspektywy na przyszłość

STRATUS jest przykładem nowoczesnego podejścia do rolnictwa opartego na wiedzy i współpracy. Jego efekty mogą mieć długofalowy wpływ na sposób zarządzania nawożeniem w Europie i w Polsce. Wdrażanie najlepszych praktyk nie tylko poprawi rentowność gospodarstw rolnych, lecz także przyczyni się do realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu oraz innych strategii prośrodowiskowych.

Magdalena Tomczyk, CDR Oddział w Radomiu

„Winnice lokalnego smaku –Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Operacja dofinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach
Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Operacja opracowana przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Krakowie. Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej
Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W obliczu rosnącej niepewności na rynkach rolnych oraz potrzeby dywersyfikacji źródeł dochodu wielu gospodarstw, zyskuje na znaczeniu inicjatywa pod nazwą „Winnice lokalnego smaku – partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych”. Operacja realizowana jest w ramach Planu Operacyjnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich + na rok 2025. Operacja dofinansowana została ze środków Unii Europejskiej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Celem realizacji jest pobudzenie rozwoju małych, przydomowych winnic,

strona główna

- Kobięcą dłonią – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

wspieranie lokalnego rolnictwa i rękodzieła, a także kształtowanie oferty etnoturystycznej na polskiej wsi.

O wartości takiej transformacji świadczą dane z 2025 roku: według rejestrów Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR), dziś w Polsce uprawą winorośli zajmuje się ponad 700 plantatorów, a liczba producentów wina przekroczyła 300, co stanowi skok jakościowy i ilościowy w porównaniu z danymi jakie znamy sprzed 10 lat.

Potencjał tkwi nie tylko w produkcji wina, ale w całej gospodarce lokalnej: w integracji producentów wina z rolnikami, rękodzielnikami, twórcami lokalnej żywności, dzięki czemu możliwe staje się budowanie autentycznej, regionalnej marki, atrakcyjnej także dla turystów.

Operacja „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” pokazuje, że polska wieś stoi dziś przed realną szansą na rozwój oparty na jakości, współpracy i lokalnej tożsamości.

(Fot. Michał Wnęk, CDR O/Kraków).

Krajowe wizyty studyjne: inspiracje prosto z Małopolski

W ramach operacji przeprowadzono krajową wizytę studyjną w województwie małopolskim i to właśnie ona dała uczestnikom najpełniejszy obraz, jak może wyglądać dobre, nowoczesne winiarstwo w Polsce.

Dolina Prądnika, Winnica nad Prądnikiem

W malowniczej scenerii Prądniku Korzkiewskim uczestnicy odwiedzili rodzinną winnicę z winiarnią, gdzie mogli nie tylko zobaczyć uprawy i piwnice, ale też skosztować lokalnych win i domowych kiszzonek warzywnych. Dzień zakończył się warsztatami kulinarnymi „Smaki Małopolski”, prowadzonymi przez znanego kucharza, pod jego okiem powstały tradycyjne potrawy: żurek z kiebasą z karpia, maczanka krakowska i kremówki. To pokazało, że wino i lokalna kuchnia mogą iść w parze, tworząc spójną ofertę regionalną.

Winnica Novi, Pałac Cianowice i Winnica Goja

Wizyta w Winnicy Novi — ulokowanej przy zabytkowym pałacu z XIX w. — pozwoliła zajrzeć w odrestaurowane piwnice i poznać tajniki produkcji wina. Degustacja medalowych win pokazała, że polskie winiarstwo może osiągać wysoką jakość.

Kolejny przystanek: Winnica Goja, gdzie gospodarze podzielili się wiedzą o organizacji pracy, przyjmowaniu grup enoturystycznych i profesjonalnej degustacji. Wieczór wypełniły warsztaty serowarskie prowadzone przez lokalnego serowara, a następnie kolacja przygotowana przez panie z Koła Gospodyń Wiejskich

strona główna

- Kobiecą dłoń – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

z regionalnymi produktami: pstrągiem z Doliny Prądnika, kiełbasą lisecką i innymi specjałami.

Wino, widoki i etnoturystyka: Winnica Dąbrówka i Winnica Janowice

W Winnicy Dąbrówka, położonej na wzgórzu z widokiem na Tatry, uczestnicy zapoznali się z modelem dochodów opartym na organizacji plenerowych imprez m.in. popularnych „Wianków”, które w ostatnim sezonie zgromadziły ponad 2 000 osób. Oferta obejmowała także noclegi: apartamenty i domek wśród winorośli co pokazuje, że winiarstwo to dziś nie tylko produkcja wina, ale kompleksowa oferta turystyczna.

Z kolei Winnica Janowice jedna z najbardziej malowniczo położonych winnic w Polsce zachwycała widokami na Dolinę Dunajca. Degustując cztery autorskie wina na tarasie widokowym, uczestnicy mogli docenić nie tylko smak, ale i potencjał estetyczny i turystyczny polskiego winiarstwa.

Winnica Kresy

Na zakończenie programu odwiedzono także winnicę Kresy w miejscowości Stoki, by zobaczyć kolejny model gospodarstwa potwierdzający, że pomysł ma realne szanse powodzenia także poza tradycyjnymi ośrodkami winiarskimi.

Podkarpackie wino, kuchnia i współpraca lokalna

Kolejnym elementem operacji było szkolenie krajowe w formie warsztatów którego program skoncentrowany był na połączeniu

Realizowana operacja jest dowodem na to, że zrównoważony rozwój obszarów wiejskich może zaczynać się od jednej winorośli i ludzi, którzy chcą ją pielęgnować.
(Fot. Michał Wnęk, CDR O/Kraków).

winiarstwa z lokalną kuchnią, turystyką i dziedzictwem regionu. Opiekunem merytorycznym tego wyjazdu był doświadczony enolog Piotr Stopczyński – specjalista znany w branży winiarskiej, który zdobywał doświadczenie m.in. w Stanach Zjednoczonych a obecnie doradza i konsultuje produkcję wina w wielu polskich winnicach. Jego wiedza i praktyka stanowiły ważne wsparcie merytoryczne dla uczestników wizyty studyjnej.

Bazą wyjazdu był Pałac Polanka w Krośnie, gdzie uczestnicy mieli okazję do integracji oraz wymiany doświadczeń. Pierwszego dnia odbył się wykład poświęcony enoturystyce i turystyce

- Kobięcą dłoń – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

Alternatywa w postaci winnicy zwłaszcza przy zainteresowaniu rosnącym rynkiem wina i etnoturystą może stanowić stabilne uzupełnienie dochodu.

(Fot. Michał Wnęk, CDR O/Kraków).

kulinarnej Podkarpacia przeprowadzony przez Panią dr Katarzynę Korzeń, a następnie wizyta w **Winnicy Widokowej**. Oprócz poznania technologii produkcji wina, uczestnicy wzięli udział w warsztatach kulinarnych opartych na lokalnych produktach m.in. warzywach, serach, mięsach i ziołach zakończonych wspólną kolacją z wine pairingiem.

Drugi dzień poświęcony był wizytom w **Winnicy Kmiecia w Zahutyń** oraz **Winnicach Rymanów**. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty serowarskie, podczas których zaprezentowano praktyczne zasady łączenia win z regionalnymi serami. Dzień zakończyła kolacja oparta na tradycyjnych potrawach regionu, podkreślająca bogactwo lokalnego dziedzictwa kulinarnego.

Trzeciego dnia uczestnicy odwiedzili **Winnicę Fredrówka**, gdzie zapoznali się z kolejnym modelem prowadzenia winnicy oraz oferty dla turystów. Wyjazd podsumował wykład końcowy, podczas którego omówiono wnioski z całej wizyty i możliwości adaptacji poznanych rozwiązań w innych regionach kraju.

Dlaczego ta operacja ma znaczenie?

Organizowany cykl szkoleń to odpowiedź na realne potrzeby: dla wielu gospodarstw produkcja tradycyjnych rolniczych produktów przestaje być jedynym opłacalnym zajęciem. Alternatywa w postaci winnicy zwłaszcza przy zainteresowaniu rosnącym rynkiem wina i etnoturystą może stanowić stabilne uzupełnienie dochodu. Dzięki bezpośredniemu kontaktowi z funkcjonującymi winnicami, doradcy, rolnicy i właściciele małych gospodarstw mogą zyskać realne wyobrażenie, jak w praktyce wygląda organizacja produkcji, sprzedaży, degustacji, a także przyjmowania turystów i gości co bywa kluczowe przy podejmowaniu decyzji o zmianie profilu działalności. Co ważne ten potencjał jest poparty faktami: w całej Polsce liczba producentów i plantatorów dynamicznie rośnie, co potwierdza, że winiarstwo przestaje być niszowym dodatkiem, a staje się realną częścią rolnictwa i turystyki wiejskiej.

Operacja „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” pokazuje, że polska wieś stoi dziś przed realną szansą na rozwój oparty na jakości, współpracy i lokalnej tożsamości. Winiarstwo jeszcze do niedawna postrzegane jako działalność niszowa staje się pełnoprawnym elementem

strona główna

- Kobięcą dłonią – dobre przykłady świetnie prosperujących firm na obszarach wiejskich w Polsce
- STRATUS – przyszłość zrównoważonego nawożenia w Europie
- „Winnice lokalnego smaku – Partnerstwo dla dywersyfikacji dochodów rolniczych” czyli krok w stronę drogi dla polskiego rolnictwa

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE

HORYZONT CDR
NR 1/2026

nowoczesnego rolnictwa i turystyki. W ramach operacji planowane jest również webinarium, które pozwoli uczestnikom zdobyć wiedzę teoretyczną niezbędną w prowadzeniu winnicy. Dzięki temu coraz więcej gospodarstw będzie mogło wykorzystać swój potencjał, budując stabilne źródła dochodu i przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Realizowana operacja jest dowodem na to, że zrównoważony rozwój obszarów wiejskich może zaczynać się od jednej winorośli i ludzi, którzy chcą ją pielęgnować.

Michał Wnęk, CDR Oddział w Kakowie

Elektroniczny biuletyn informacyjny wydawany przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

Rada Programowa

w składzie: Adrianna Bolewicz-Tatka, Aleksander Bomberski, Justyna Fila, Barbara Grygo, Iwona Kajdan-Zysnarska, Dariusz Pomykała, Iwona Ryć.

Opracowany przez Zespół Redakcyjny w składzie: Adrianna Bolewicz-Tatka, Wojciech Borzyszkowski, Mariusz Gutowski, Jacek Hanasko, Alicja Zygmantowska.

Adres Redakcji: Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu, ul. Winogrody 63, 61-659 Poznań, e-mail: redakcja.horyzontcdr@cdr.gov.pl

Dystrybucja elektroniczna: CDR O/Poznań, e-mail: horyzontcdr@cdr.gov.pl

Wersja internetowa: <http://www.cdr.gov.pl>

Zdjęcia: archiwum CDR, Adobe Stock

Redakcja wyraża zgodę na kopiowanie, reprodukcję i rozpowszechnianie w celach niekomercyjnych, w całości lub w części materiałów tekstowych. Podmiot korzystający z materiałów tekstowych opublikowanych na stronach biuletynu zobowiązany jest do zamieszczenia informacji o ich pochodzeniu. Zabronione jest kopiowanie, reprodukcję i rozpowszechnianie materiałów graficznych tj. zdjęć, ilustracji, rycin, itp.

www.zdr.cdr.gov.pl

Zagadnienia Doradztwa Rolniczego

[www.zdr.cdr.gov.pl/Zagadnienia Doradztwa Rolniczego](http://www.zdr.cdr.gov.pl/Zagadnienia_Doradztwa_Rolniczego)

KWARTALNIK

ISSN 1232-3578
e-ISSN 2719-8901

Czasopismo naukowe

publikujące artykuły z zakresu rolnictwa, rozwoju obszarów wiejskich, nowych rozwiązań i technologii w rolnictwie oraz ochronie środowiska, a przede wszystkim poświęcone metodyce i zagadnieniom przydatnym w pracy doradcy rolniczego

Jesteśmy

W bazach czasopism naukowych:

- Index Copernicus
- Polska Bibliografia Naukowa
- AGRO
- CEJH
- Biblioteka Nauki

Redakcja

przyjmuje artykuły naukowe, przeglądowe, krótkie komunikaty w języku polskim wraz ze streszczeniami i słowami kluczowymi w języku polskim i angielskim

Zapewniamy

bezpłatną publikację artykułów w czasopiśmie oraz pełen dostęp do artykułów na stronie internetowej www.cdr.gov.pl

- możliwość zamieszczania zdjęć i wykresów w kolorze
- podwójną recenzję artykułów
- opracowanie redakcyjne tekstu

Punktacja MEIN - 20 pkt.

WYDAWCA

CENTRUM DORADZTWA
ROLNICZEGO W BRWINOWIE
ODDZIAŁ W POZNANIU

STOWARZYSZENIE
EKONOMISTÓW ROLNICTWA
I AGROBIZNESU

REDAKCJA KONTAKT

CENTRUM DORADZTWA ROLNICZEGO W BRWINOWIE
ODDZIAŁ W POZNANIU
ul. Winogrody 63, 61-659 Poznań
Sekretariat tel. +48 61 823 20 81
Redakcja tel. +48 61 648 62 41
e-mail: kwartalnik@cdr.gov.pl

Kontakt:

e-mail: kwartalnik@cdr.gov.pl
w.borzyszkowski@cdr.gov.pl
tel. +48 61 648 62 00

